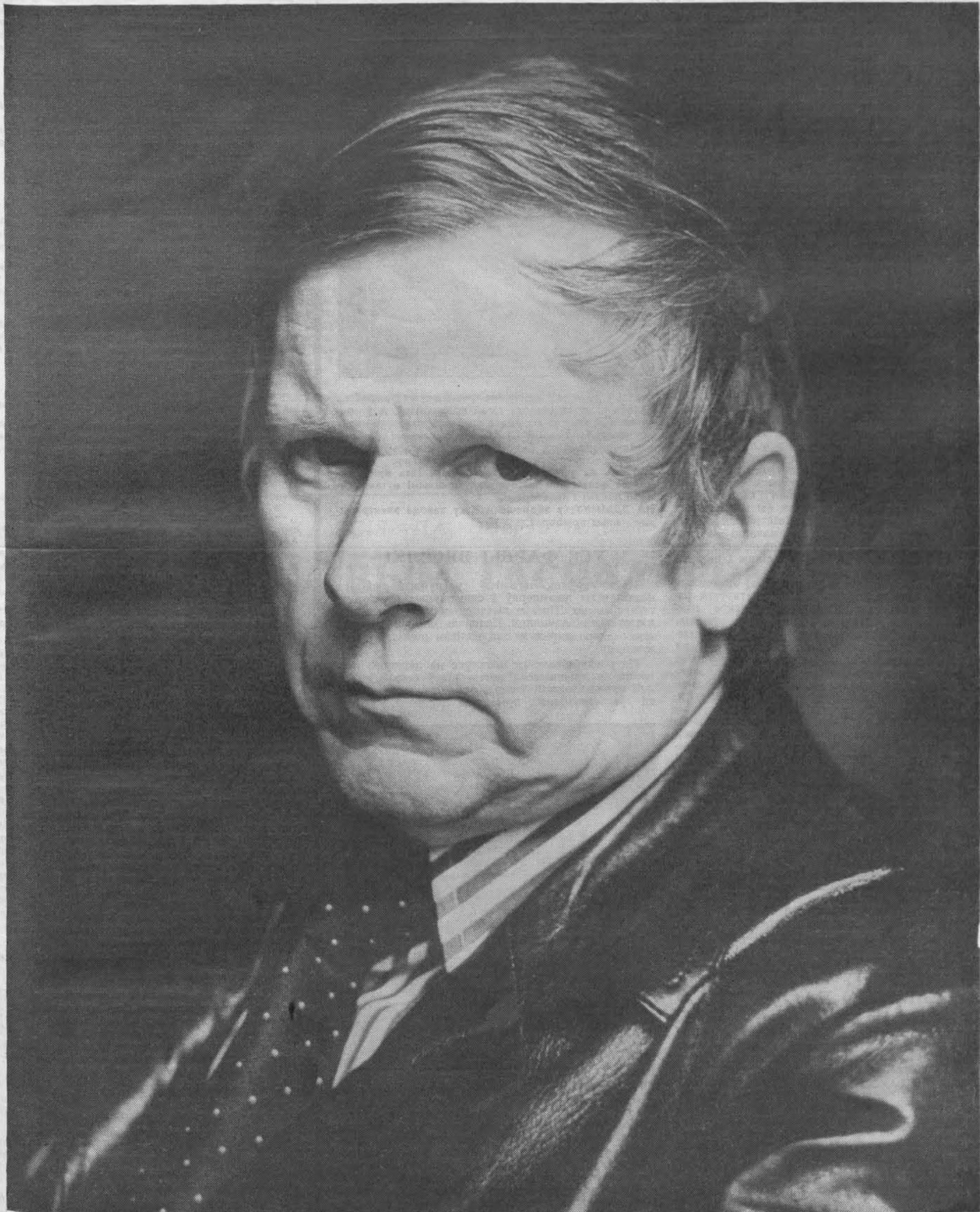

Голас Радзімы

№ 11 (1789)
17 сакавіка 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

«Лічу сваім абавязкам ад імя загінуўшых выкрываць жорсткасць вайны, яе антычалавечую сутнасць. Асэнсаванне ваеннага мінулага, якое з'яўляецца цэлай эпохай у жыцці народа, даследаванне псіхалогіі звычайнага чалавека ў незвычайнай гістарычнай схватцы — галоўная тэма маёй творчасці», — адказвае народны пісьменнік БССР Васіль БЫКАУ на пытанне журналіста аб тым, што прымусіла яго ўзяцца за пяро. [Інтэрв'ю з вядомым літаратарам змешчана на 6-й стар.]. У наступным нумары «Голас Радзімы» пачне друкаваць урыўкі з новай аповесці В. Быкава «Знак бяды».

Фота І. ПАУЛАВА.

падзеі • людзі • факты

3 ВЫСОКАЯ ТРЫБУНЫ

РАШУЧАЕ АСУДЖЭННЕ

Прадстаўнік Беларускай ССР С. Шыловіч, выступаючы на 39-й сесіі Камісіі ААН па правах чалавека, заявіў, што ўсё прагрэсіўнае чалавечтва не можа ірыцца з самавольствам і разгудам тэrorу ў Чылі.

Замах на жыццё і свабоду людзей, масавыя арышты, жорсткія катаванні, забойствы палітычных праціўнікаў піначэтаўскага рэжыму — усё гэта з'яўляецца штодзённай з'явай у Чылі. Піначэтаўская хунта нахабна ігнаруе ўсе рэзалюцыі ААН, Камісіі ААН па правах чалавека, якія датычаць Чылі, а таксама патрабаванні сусветнай грамадскасці аб прадастаўленні свабоды і дэмакратыі гэтай краіне.

Чылійскія правіцелі і іх амерыканскія апекуны, працягваюць прадастаўніцтва БССР, за гэтыя дзесяцігоддзі завялі эканоміку краіны ў тупік. Аб'ём прамысловай вытворчасці ўсё скарачаецца, масавы характар набылі банкрутствы прадпрыемстваў, катастрофічна растуць цэны і знешняя запазычанасць краіны. Беспрацоўе ахапіла ўжо чвэрць самадзейнага насельніцтва. У той жа час нечувана абгачаюцца дзеючыя ў Чылі амерыканскія манаполіі.

Дэлегацыя Беларускай ССР рашуча асуджае рэжым Піначэта, які груба парушае элементарныя правы чалавека і кідае выклік усяму сусветнаму супольніцтву, а таксама ўсіх тых, хто аказвае дапамогу і падтрымку гэтаму крываваму рэжыму.

Выступаючы на пасяджэнні Камісіі ААН па правах чалавека, прадстаўнік Беларускай ССР С. Агурцоў указаў на крывадушны характар палітыкі Вашынгтона, які, разглагольствуючы аб «свабодзе і дэмакратыі», «абароне правоў чалавека», на справе падтрымлівае ўсе махровыя рэакцыйныя рэжымы, тых, хто груба і сістэматычна парушае элементарныя правы чалавека. Ён адзначыў, што ЗША не толькі не хочучь прыняць эфектыўных мер супраць раз'юшаных расістаў ПАР і Ізраільскіх агрэсараў, але, наадварот, усімі сваімі дзеяннямі заахвочваюць рэжымы Тэль-Авіва і Прэторыі. Генеральная Асамблея ААН, многія іншыя органы ААН асудзілі палітыку апартэіду як злачынства супраць чалавечтва. ААН заклікала ўрады ўсіх краін спыніць гандаль з рэжымам апартэіду, і як бы ў насмешку над гэтымі рэзалюцыямі адміністрацыя ЗША прыняла рашэнне аслабіць абмежаванні на гандаль з ПАР і нават дазволіць продаж некаторых амерыканскіх тавараў узброеным сілам і паліцыі паўднёва-афрыканскіх расістаў.

Іменна ЗША, працягваюць прамоўца, аказваюць падтрымку самым рэакцыйным дыктатарскім рэжымам на азіяцкім і лацінаамерыканскім кантынентах. ЗША, якія любяць павучаць іншых, як весці свае ўнутраныя справы, самі не ратыфікавалі асноўны міжнародныя дакументы па правах чалавека. У ЗША да гэтага часу няма канстытуцыйнага замацавання раўнапраўя жанчын, праводзіцца расавая дыскрымінацыя ў многіх школах, не забяспечваецца такое асноватворнае права чалавека, як права на працу.

Ці маюць ЗША маральнае права выступаць за правы чалавека, сказаў прадстаўнік БССР, калі яны прымаюць з распасцёртымі абдымкамі гітлераўскіх катаў? ЗША не пагрэбавалі паслугамі садыста ў белым халаце, які праводзіў бесчалавечныя эксперыменты над вязнямі ў канцлагерах, што знаходзіліся на тэрыторыі Польшчы, Вальтэра Шрайбера, нягледзячы на тое, што той быў завочна асуджаны за свае злачынствы польскім ваенным трыбуналам.

У ЗША, у горадзе Саут-Рывер, вось ужо больш трыццаці гадоў спакойна жывуць некалькі соцень ваяк з кариага атрада «Беларусь» — эсэсаўскія злачынцы, што арудавалі на тэрыторыі Беларускай ССР.

Усе выступленні прадстаўніка ЗША ў Камісіі ААН па правах чалавека, сказаў С. Агурцоў, прасякнуты крывадушнасцю і кашчунствам.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ТАСС

СТЫКОўКА НА АРБІЦЕ

10 сакавіка 1983 года ажыццёўлена стыкоўка спадарожніка «Космас-1443» з навуковай станцыяй «Салют-7». У калізіянай касмічнай прасторы пачаў функцыянаваць у аўтаматычным рэжыме арбітальны комплекс «Салют-7» — «Космас-1443».

Праграмай сумеснага палёту станцыі «Салют-7» і спадарожніка «Космас-1443» прадугледжаны далейшыя выпрабаванні бартавых сістэм, аграгатаў і элементаў канструкцыі перспектывных касмічных апаратаў, адпрацоўка метадаў кіравання арбітальнымі комплексамі вялікіх габарытаў і мас.

Спадарожнікам «Космас-1443» дастаўлены абсталяванне, апаратура, розныя грузы, неабходныя для забеспячэння далейшага функцыянавання станцыі «Салют-7» і іравядзення навуковых даследаванняў на яе борце экіпажамі касманаўтаў.

3 ВІЗІТАМ У БЕЛАРУСЬ

ГОСЦІ З АНГОЛЫ

У Мінску пабывала дэлегацыя МПЛА — Партыі працы Народнай Рэспублікі Ангола, якую

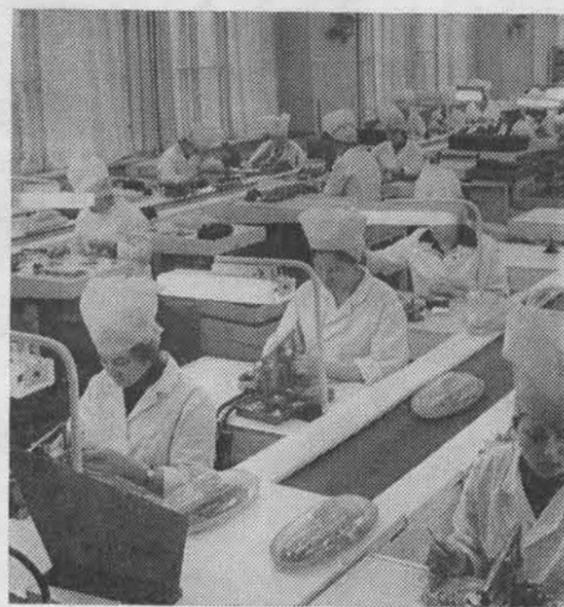
ўзначальваў дырэктар нацыянальнай партыйнай школы МПЛА — Партыі працы Марыё Дуартэ.

У час гутаркі ў Мінскай вышэйшай партыйнай школе адбыўся абмен вопытам работы па падрыхтоўцы партыйных кадраў.

Дэлегацыя наведвала Мінскі трактарны завод, інстытут гісторыі партыі пры ЦК КПБ, азнаёмілася з экспазіцыяй Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Госці пабывалі таксама на мемарыяльным комплексе «Хатынь» і Кургане Славы.

ВЕСТКІ АДУСОЎЛ

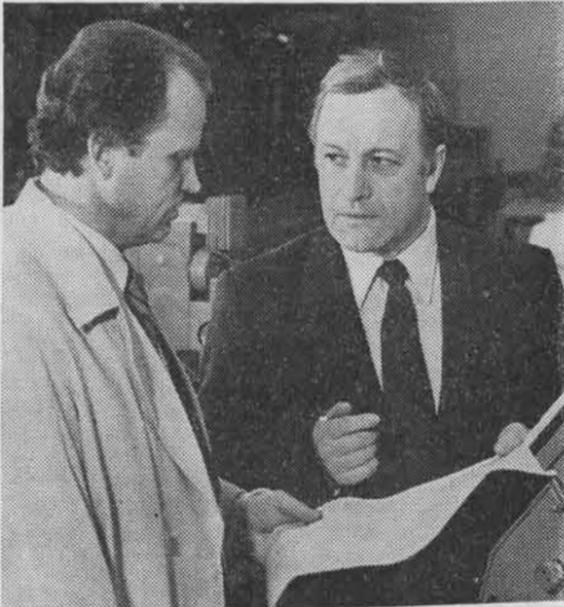
Станкі, дываны, панчошна-трыкатажныя вырабы... Здаўна славіўся Віцебск гэтай прадукцыяй. А ў пасляваенны час тут атрымала шырокае развіццё новая галіна прамысловасці — прыборабудаванне. Добрай славай, напрыклад, карыстаюцца вырабы завода электравымяральных прыбораў, якія цяпер можна сустрэць ва ўсіх рэспубліках краіны. Гэта прадпрыемства аснашчана высокапрадукцыйнымі аўтаматычнымі лініямі і канвеерамі.

НА ЗДЫМКУ: у зборачным цэху завода электравымяральных прыбораў.

УСЕ ФАРБЫ ВЯСЁЛКІ

На прылаўках магазінаў рэспублікі з'явіліся новыя віды джэмпераў і спартыўных касцюмаў, выпускаемых Пінскім вытворчым прадзільна-трыкатажным аб'яднаннем. Пазначаныя індэксам «Навінка», яны карыстаюцца вялікім попытам у пакупнікоў.

На рэспубліканскім конкурсе на лепшую распрацоўку прынецывова новых відаў вырабаў лёгкай прамысловасці ўзоры, прадастаўленыя пінскімі трыкатажнікамі, прызнаны лепшымі.

Прынцыпова новыя матэрыялы, здольныя працаваць у вузлах трэння без змазкі, у глыбокім вакууме, пры высокіх тэмпературах і дынамічных нагрузках, ствараюцца ў Інстытуце механікі металапалімерных сістэм Акадэміі навук БССР у Гомелі. Практичнае выкарыстанне іх на падставе палімераў садзейнічае павышэнню прадукцыйнасці працы, рацыянальнаму выкарыстанню прыроднай сыравіны, эканоміі металаў, забяспечвае надзейнасць і даўгавечнасць механізмаў, дазваляе вырашаць іншыя актуальныя народна-гаспадарчыя задачы. Металапалімеры з вялікай выгадай выкарыстоўваюцца ў прамысловасці, будаўніцтве, сельскай гаспадарцы, на транспарце. Кожны рубель, укладзены ў распрацоўку новых матэрыялаў, акупаецца ў пяціразовым размеры.

Планоўна беларускіх вучоных выкарыстоўваюць больш за дзвесце розных прадпрыемстваў краіны. НА ЗДЫМКУ: дырэктар інстытута доктар тэхнічных навук прафесар А. СВІРЫДЗЕНАК і старшы навуковы супрацоўнік кандыдат тэхнічных навук В. САЎКІН праводзяць выпрабаванне новых матэрыялаў.

АРМЯНІН КАРЛЕН АСЛАНЯН

ЖЫВЕ І ПРАЦУЕ Ў МІНСКУ

Я ТУТ ЯК ДОМА

Маладым хлопцам Карлен Асланян прыехаў з Арменіі ў Валгаград на будоўлю, дзе працаваў студэнт-медык з Мінска. Тут ён пазнаёміўся з беларускай дзяўчынай Лідай. Яны пакахалі адзін аднаго, і неўзабаве Ліда стала жонкай Карлена. Гады два жылі ў Ерэване. Пасля паехалі на Беларусь. Карлену вельмі спадабаўся Мінск, і хутка яны перабраліся сюды на жыхарства.

Карлен Мхітаравіч мужчына сярэдняга росту, з раскошнай шалкай кучаравых валасоў, з жывымі разумнымі вачамі. Прыемна гутарыць з ім. Не ведаю чаму, але з першай хвіліны знаёмства я адчуў да гэтага чалавека поўны давер і сімпатыю. Гутарка наша цягла лёгка, быццам мы ведаем адзін аднаго даўным даўно.

— Карлен Мхітаравіч, колькі чалавек у вашай сям'і?

— Чатыры. Я, жонка і два джыгіты растуць. Выдатныя хлопцы! Артуру ўжо трынаццаць гадоў, Алегу дзевяць. Вучацца добра. Старэйшы малодшару дапамагае. І абодва дапамагаюць маці па гаспадарцы.

У мяне, — працягвае Асланян, — шэсць братоў і адна сястра. Бацька ў нас строгі. Выхоўваў нас так, каб кожны, калі стане дарослым чалавекам, знайшоў сваё месца ў жыцці.

Калі майму сыну Артуру споўнілася дзевяць гадоў, я адвёў яго ў спартыўнае таварыства «Дынама». Трэці год ён займаецца барацьбой самба і ўжо мае спартыўны разрад. Хутка і Алег будзе займацца разам з Артурам.

— Карлен Мхітаравіч, вы самі армянін, жонка ваша беларуска, а на якой мове гавораць вашы дзеці?

— Мае сыны з маці размаўляюць па-беларуску, са мной — па-армянску. У школе вывучаюць беларускую і рускую мовы. Артур вывучае яшчэ і англійскую.

— Вы спецыяльна вучыце дзяцей гаварыць на армянскай мове?

— Не толькі я, але і мой бацька, маці, браты і сястра. Справа ў тым, што летнія канікулы Артур і Алег праводзяць у Ерэване ў дзядулі і бабулі. У маіх дзяцей, як і ў мяне, вельмі многа сяброў як у Мінску, так і ў Ерэване. Вось яны і размаўляюць на некалькіх мовах. Я сам беларускую мову добра разумею, але свабодна гаварыць яшчэ не магу.

Цёпла і грунтоўна расказвае Асланян пра сваю сям'ю і адчуваецца, што яна ў яго дружная і пануе ў ёй любоў і згода.

Майстар інструментальнага цэха Мінскага станкабудуўнічага завода імя Кірава, дзе працуе Асланян, Франц Залатар расказаў мне:

— Карлен Мхітаравіч працуе ў нас гравіроўшчыкам ужо шмат гадоў. Выдатны спецыяліст. Да яго хінуцца людзі, бо ён чулы і добры чалавек. Калі на цэхавым камітэце прафсаюза ўсталала пытанне, каго абраць арганізатарам культурна-масавых адпачынкаў рабочых — усе дружна прагаласавалі за Асланяна і не памыліліся. Карлен Мхітаравіч аказаўся ў нас, як кажуць, на вышыні. Дзякуючы яму мы летась наведвалі Палац спорту, музей Вялікай Айчыннай вайны, драматычны тэатр імя Янкі Купалы, краязнаўчы і мастацкі музей, беларускі дзяржаўны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета, філармонію, шмат разоў ездзілі ў лес па ягады і грыбы. Ды ўсяго, бадай, і не злічыш, куды мы хадзілі і ездзілі. А гэта вельмі добра, бо калектывны адпачынак збліжае людзей. Прытым, з Асланянам заўсёды цікава і весела, бо ён любіць дасціпны жарт, ведае шмат смешных гісторыяў і ўмее іх расказаць. Як бачыце, Карлен Мхітаравіч вельмі патрэбны нам чалавек і не толькі як спецыяліст, але і як член нашага калектыву.

— Карлен Мхітаравіч, зноў звяртаюся я да Асланяна. — Як вам жывецца на Беларусі?

— Добра. Маю чатырохпакаёвую кватэру. Абстаўлена не горш як у людзей. Есць каларывы тэлевізар, радыёпрыёмнік, магнітафон, мэбля, наогул усё тое, што і патрэбна сучаснаму чалавеку. Зарабляю добра. З людзьмі жыву дружна, як з суседзямі, так і на рабоце. Сёлета падыходзіць мая чарга на легкавы аўтамабіль «Волга» апошняй мадэлі.

— А як вы адчуваеце сябе сярод беларусаў? — Беларусы — народ зычлівы, працавіты і шчыры. Я адчуваю сябе тут як дома.

Аднойчы ў Карлена Мхітаравіча гасцілі сябры з Арменіі. У той дзень яго сябра Алег Попель атрымаў кватэру і хацеў звярнуцца ў «Трансагенцтва», каб перавезці рэчы са старой кватэры на новую. Па-чуў аб гэтым Асланян і гаворыць Попелю:

— Не трэба, Алег, ніякага «Трансагенцтва». Мае сябры — джыгіты хоць куды. Мы ўсе дапаможам табе пераехаць.

Так і было. Завод выдзеліў Попелю грузавую аўтамабільную, і праз некалькі гадзін яго сям'я святкавала ўваходзіны.

Трынаццаць гадоў жыве і працуе ў Мінску Карлен Асланян, які знайшоў на Беларусі сваю другую радзіму.

Анатоль ДЗІК.

КОМПЛЕКС У СМАЛЯВІЧАХ

Кожны, каму даводзілася праязджаць па аўтамабільнай дарозе Мінск — Барысаў, не мог не заўважыць прыгожы пасёлак сучаснай планіроўкі. Зручныя дамы, гаражы для асабістага транспарту, хлявы для ўласнай жывёлы — адным словам, створаны ўсе ўмовы для жыцця. Гэта цэнтр калгаса імя Арджанікідзе Смалявіцкага раёна.

Адначасова вялікая ўвага тут надаецца будаўніцтву культурна-бытавых устаноў. У пасёлку ёсць клуб, бібліятэка, фельчарска-акушэрскі пункт, аддзяленне сувязі, сталовая. А нядаўна да гэтых пабудов дабавіліся новыя: здадзены ў эксплуатацыю гандлёвы цэнтр, гасцінна адчыніла свае дзверы сярэдняя школа на 500 вучняў, дзіцячыя сад-яслі.

Добрыя працаўнікі жывуць у гэтым калгасе. Спецыялізуецца гаспадарка ў асноўным на свінагадоўлі. Кожны трэці кілаграм свініны, што пастаўляецца дзяржаве калгасамі і саўгасамі Смалявіцкага раёна, атрыманы жывёлаводамі калгаса імя Арджанікідзе. Толькі летась імі рэалізавана 419 тон мяса. А сёлета гаспадарка плануе прадаць дзяржаве не менш, чым 430 тон высакаякаснай свініны. За поспехі ў працы калгас мае высокія ўзнагароды Радзімы.

НА ЗДЫМКАХ: у жылым пасёлку Слабада; у пакоі адпачынку Дома жывёлавода; здача адкормленых свіней; Уладзімір КРУЧКОЎСКИ — адзін з лепшых шафёраў калгаса.

Фота В. АЛЯШКЕВІЧА.

ДЛЯ ЧАГО СТВОРАНА КАМІСІЯ ПА ЭНЕРГЕТЫЦЫ?

БЫЦЬ БЕРАЖЛІВЫМ ГАСПАДАРОМ

Адна з важнейшых праблем, што стаяць сёння перад чалавецтвам, — паліўна-энергетычная. Развіццё прамысловай і сельскагаспадарчай вытворчасці, транспарту, укараненне новых тэхналагічных працэсаў, ліквідацыя цяжкай ручной працы, павышэнне камфорту ў быццё — усё гэта патрабуе каласальных затрат паліва і электрычнай энергіі. СССР — адзіная ў свеце буйная індустрыяльная дзяржава, якая базіруе сваё эканамічнае развіццё на ўласных паліўна-энергетычных рэсурсах. Поўнае задавальненне патрэб народнай гаспадаркі ў паліве і энергіі забяспечваецца планавасцю нашай эканомікі, якая праяўляецца, у прыватнасці, у строга прадуманым, прапарцыянальным развіццё ўсіх галін паліўна-энергетычнага комплексу.

На 1983 год у цэлым па СССР запланаваны прырост энергетычных рэсурсаў каля 41 мільёна тон умоўнага паліва, што дазволіць забяспечыць бесперабойную рытмічную працу ўсіх энэргасістэм. Толькі ў Заходняй Сібіры здабыча нафты павялічыцца на 20 мільёнаў тон. Значна ўзрасце здабыча газу, вугалю — на 5 мільёнаў тон. Намечана выпрацаваць 1 405 мільярдў кілават-гадзін электрычнай энергіі.

Значны ўклад у развіццё энэргетыкі краіны ўносіць і Беларуская ССР. Да рэвалюцыі такой галіны ў рэспубліцы практычна не было. За год выпрацоўвалася ўсяго толькі 5 мільёнаў кілават-гадзін электрычнай энергіі, цяпер столькі мы атрымліваем за адну гадзіну. Лукомльская ДРЭС за суткі дае 50 мільярдў кілават-гадзін электрычнай энергіі. Параўнайце: за ўвесь 1940 год у рэспубліцы было выпрацавана 508 мільёнаў кілават-гадзін.

У плане эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР на бягучы год намечана выпрацаваць 33,5 мільярд кілават-гадзін электрычнай энергіі, дзевяці водпуск цэплавой энергіі ад цэнтралізаваных крыніц да 43 мільёнаў гікакалорый. Увойдуч у дзеянне новыя магутнасці на Бабруйскай, Мінскай, Гомельскай, Магілёўскай і Жодзінскай цэпаэлектрацэнтралях (ЦЭЦ). Будуць разгорнуты работы па будаўніцтву важнейшага аб'екта энэргетыкі рэспублікі — Мінскай атамнай ЦЭЦ.

Спажыванне электрычнай энергіі ў народнай гаспадарцы рэспублікі ўзрасце на 600 мільёнаў кілават-гадзін. Намячаецца ўвесці ў дзеянне 1 124 кіламетры ліній электраперадачы і 2 800 кіламетраў сельскіх электрычных сетак. Савецкі Саюз, і ў прыватнасці Беларуская ССР, вырашаюць важныя сацыяльна-эканамічныя задачы. Мы маем вялікія рэсурсы. Аднак, як адзначалася на XXVI з'ездзе партыі, лістападаўскім (1982 года) Пленуме ЦК КПСС, наш далейшы рух наперад патрабуе ўмелага і эфектыўнага выкарыстання ўсіх існуючых рэсурсаў. Мы павінны ўлічваць, што павелічэнне аб'ёму здабычы паліўна-энергетычных рэсурсаў абыходзіцца ўсё даражэй, таму што іх адкрываць даводзіцца ў малаабжытых і цяжкадаступных раёнах Поўначы і Усходу. Таму эфект ад эканоміі кожнай тоны нафты, вугалю, газу, металу становіцца ўсё больш важкім, а страты ад іх нерацыянальнага выкарыстання — усё больш адчувальнымі.

Пры разглядзе Дзяржаўнага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця БССР на 1983 год у пастаянных камісіях, а затым і на шостаў сесіі Вярхоўнага Савета

БССР у пачатку снежня 1982 года адзначалася, што нягледзячы на праводзімую работу па эканоміі паліўна-энергетычных рэсурсаў у народнай гаспадарцы рэспублікі на шэрагу прадпрыемстваў, аб'яднанняў і арганізацый слаба ўкараняецца энэргазберагаючая тэхніка і тэхналогія, не наведзены парадак у нарміраванні расходаў паліва і энергіі, дапускаецца безгаспадарчасць.

З мэтай узмацнення кантролю за дзейнасцю міністэрстваў, дзяржаўных камітэтаў і ведамстваў, мясцовых дзяржаўных органаў, аб'яднанняў, прадпрыемстваў і арганізацый па эканоміі і рацыянальнаму выкарыстанню энэргетычных рэсурсаў Вярхоўны Савет Беларускай ССР на шостаў сесіі 3 снежня 1982 года ўтварыў пастаянную Камісію па энэргетыцы. У яе склад выбрана 19 дэпутатаў.

Членамі Камісіі з'яўляюцца дэпутаты: Аляксандр Каранюк — старшыня калгаса «Бердаўка» Лідскага раёна, Марыя Гарбаценка — намочыца магілёўскага заводу «Электрарухавік», Алег Піскоўскі — кіраўнік будаўнічага трэста № 14, Лілія Савановіч — галоўны заатэхнік калгаса «Ленінскі шлях» Слуцкага раёна, Уладзімір Кавалёнак — лётчык-касманаўт СССР, Аляксандр Пятроў — генеральны дырэктар вытворчага аб'яднання «Хімвалакно» і іншыя. Зразумела, што ў сваёй практычнай рабоце камісія будзе абавязана на шырокай слаі актыўна, спецыялістаў, вучоных, грамадскаў.

На сваім першым пасяджэнні Камісія разгледзела і зацвердзіла план работы на 1983 год. Намечана вывучыць стан работы ў Беларускай энэргасістэме па рацыянальнаму выкарыстанню паліва, цэплавой і электрычнай

энергіі і затым заслухаць на пасяджэнні Камісіі начальніка Белгалоўэнэрга і пры неабходнасці кіраўнікоў іншых міністэрстваў і ведамстваў.

Па плане работы Камісіі прадугледжваецца ў канцы бягучага года разам з Планава-бюджэтнай і іншымі пастаяннымі камісіямі прыняць удзел у папярэднім разглядзе Дзяржаўнага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця БССР і Дзяржаўнага бюджэту БССР на 1984 год перад унясеннем іх на разгляд сесіі Вярхоўнага Савета БССР.

На пастаянную Камісію ўскладаецца таксама распрацоўка па даручэнню Вярхоўнага Савета БССР, яго Прэзідыума або па ўласнай ініцыятыве праектаў законаў і іншых актаў па пытаннях энэргетыкі, а таксама падрыхтоўка заключэнняў па такіх пытаннях, якія перададзены камісіі на разгляд.

Па пытаннях, аднесеных да яе кампетэнцыі, Камісіі прадастаўлена права заслухоўваць прадстаўнікоў урада Беларускай ССР, міністэрстваў, ведамстваў, мясцовых дзяржаўных органаў, прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый. Рэкамендацыі пастаяннай Камісіі абавязкова павінны разглядацца дзяржаўнымі органамі, прадпрыемствамі і арганізацыямі, якія яны накіраваны, і аб прынятых мерах паведамляцца Камісіі ва ўстаноўлены тэрмін.

Дзейнасць дэпутацкай Камісіі па энэргетыцы будзе садзейнічаць павелічэнню вытворчасці, узмацненню эканоміі і забяспечэнню рацыянальнага выкарыстання энэргетычных рэсурсаў у народнай гаспадарцы Беларускай ССР.

Іван БЕРАСЦЕНЬ,
загадчык аддзела Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР.

СЕЛЬСКІЯ

СТЫПЕНДЫЯТЫ

Уладзімір Якаўлеў, старшыня аднаго з беларускіх калгасаў, штомесяца падпісвае дзве разліковыя ведамасці: адну на аплату працы калгаснікаў, другую — на выплату стыпендыі тым маладым людзям, каго калгас накіраваў на вучобу ў вышэйшыя і сярэднія сельскагаспадарчыя навучальныя ўстановы. Летась такіх калгасных стыпендыяў было 7, сёлета іх стала 15.

Чаму гаспадарка бярэ на сябе дадатковыя матэрыяльныя расходы, калі дзяржава па-ранейшаму лічыць усё, што звязана з падрыхтоўкай спецыялістаў, у тым ліку і выплату студэнтам стыпендыі, сваім клопатам?

— Затраты ў нас, вядома ж, немалыя, — адказвае старшыня, — прыкладна 20 тысяч рублёў у год, але затое мы ўпэўнены, што нашы людзі вернуцца да нас, мы можам смела на іх разлічваць. Ім не давядзецца «ўжывацца» ў справу, бо тут усё знаёма, тут іх чакаюць аднавяскоўцы. А вядома ж, што працэс адаптацыі маладых спецыялістаў не заўсёды праходзіць гладка. Да таго ж нам патрэбны не проста адукаваныя механікі і аграномы, а людзі, адданыя сваёй прафесіі, якія добра ведаюць мясцовыя ўмовы, зямлю, здольныя ўзяць ад яе ўсё, што яна можа даць. Таму мы вельмі старанна адбіраем кандыдатаў у студэнты, тым больш што з часам ім давядзецца ўзначаліць адказныя ўчасткі калгаснай вытворчасці...

Сёння кожны чацвёрты выпускнік беларускіх сельскагаспадарчых вышэйшых навучальных устаноў і тэхнікумаў — калгасны ці саўгасны стыпендыят, а вось у Гродзенскім сельскагаспадарчым інстытуце, напрыклад, колькасць такіх студэнтаў на агранамічным факультэце дасягнула 80 працэнтаў.

А. СТУК.

СПАТКАННЕ НАД ПІНАЙ

На Піншчыне гасціў польскі журналіст, удзельнік партызанскага руху на Беларусі Леан АНІХІМОЎСКІ. Яго падарожныя нататкі, змешчаныя ў часопісе «Пшысьнь», прапануем увазе чытачоў.

ПРАЗ СОРАК ГАДОЎ

Раіса Хахлова, выкладчык Пінскага гідрамеліярацыйнага тэхнікума, з'яўляецца не толькі выдатным педагогам, але і цудоўным выхавателем. Менавіта яна абудзіла ў моладзі цікавасць да навейшай гісторыі Беларусі. А Піншчына займае ў ёй асаблівае месца: тут у час акупацыі быў, бадай, найбольш актыўны рух супраціўлення, тут мелі месца нечувана жорсткія масавыя расправы акупантаў з мясцовым насельніцтвам. З дэсантных груп, збеглых ваеннапалонных і мясцовага беларускага і польскага насельніцтва ствараліся многанациянальныя партызанскія атрады. Жыхары Піншчыны, якім чужыя былі пацудзі нацыяналізму, аднолькава горача віталі беларусаў, рускіх, палякаў, украінцаў, грузін, армян і прадстаўнікоў іншых нацыянальнасцей, у тым ліку немцаў і венграў, якія вырашылі змагацца з гітлераўскім фашызмам. Такім чынам, гэтая тэрыторыя стала своеасаблівым горнам, дзе ў полымі барацьбы з агучным ворагам гартаваліся сапраўдны інтэрнацыяналізм.

Гэтыя факты дазволілі групе студэнтаў Пінскага гідрамеліярацыйнага тэхнікума пад кіраўніцтвам Раісы Хахловой стварыць у школе пакой памяці, нешта нахваліла малага музея барацьбы насельніцтва Піншчыны з гітлераўскімі акупантамі. Распачаліся пошукі ўдзельнікаў гэтага змагання, якія засталіся жывымі. Вялікую дапамогу моладзі аказаў дырэктар мясцовага архіва Васільеў, але больш за ўсё далі размовы з людзьмі.

Можна сабе ўявіць, з якой цікавасцю прыняла моладзь кнігі вядомага партызанскага ваяводы Васіля Цвяткова пра падзеі на Піншчыне і Брэстчыне ў час акупацыі. Кнігі «Своими глазами», «Северинка вызывает Центр» ў выдадзены ў Польшчы «Дзёнік партызанскага разведчыка» сталі крыніцай каштоўных звестак.

Моладзь, атрымаўшы падтрымку дырэктары тэхнікума і мясцовых партыйных улад, асабліва сакратара Пінскага гарадскога камітэта партыі Мікалая Роша, выступіла з новай ініцыятывай — запрасіла на спатканне ўсіх герояў кнігі Цвяткова, якія засталіся жывымі.

Гэта была хвалюючая сустрэча двух пакаленняў. Разам з аўтарам кніжак у тэхнікум прыбылі 25 ветэранаў з розных куткоў Савецкага Саюза. Мая сціпла асоба прадставіла шматлікіх палякаў, якія змагаліся ў атрадзе Цвяткова. Гледзячы на гасцей, мімаволі прыгаву я словы вядомай у нас песенькі: «Якія брыдкія хлопцы тую вайну выйгралі!» і «Якія прыгожыя дзяўчаты і хлопцы пасля вайны вырасталі».

У агульнай тэматыцы ўспамінаў моцнымі былі акцэнт савецка-польскай дружбы. Яна гартавалася тут у сумеснай барацьбе, у фашысцкіх турмах, яе цэментавала кроў, пралітая за агульную справу — перамогу над фашызмам. Узрушлі сустрэчы людзей, якія не бачыліся амаль сорок гадоў. Партызанскі доктар Халджыеў з Арменіі, вітаючыся са мной, галантна заўважыў, што яго даўні пацыент не надта моцна змяніўся. Падобнымі кампліментарамі ўзнагародзілі мяне і іншыя ўдзельнікі спаткання.

ЧАРЫ ПАЛЕССЯ

Назаўтра, пасля спаткання ў школе, мы рушылі на традыцыйны злёт партызан ў Жытліна пад Івацэвічамі. Зноў суст-

рэчы, размовы з людзьмі, якіх даўным-даўно не бачыў, якіх памятаю па партызанскіх сужках. На астраўках, аблямаваных багнаю балот, рэканструіравалі даўні лагер — сядзібу штаба Брэсцкага партызанскага злучэння. Цяпер да яго вядуць выгродна пакладзеныя кладкі. Пра даўнія часы нагадвалі хіба густыя хмары камароў, якія нападлі на нас з той жа лютасцю, што і сорок год назад.

Балоты нагадалі мне даваеннае Палессе. Тады гэта быў своеасаблівы скансен багнішчаў, галоты, цемры, страшэннай адсталасці і занябанасці. Людзі ездзілі ў гэты край па экзотыку — і блізка, і танна, а ўзровень жыцця і звычай падобны быў да каланіяльнай Афрыкі. Называлася ўсё гэта пазычна «Чары Палесся». Так, чары першабытнасці — гэта нават нека ўзбуджала. Самыя вялікія аптымісты, гаворачы аб развіцці і цывілізацыі гэтага краю, не рызыкавалі называць дат.

Тое, што тут зроблена, павінна выклікаць пашану і прызнанне. Электрыфікацыя, меліярацыя, развіццё сельскай гаспадаркі, жывёлагадоўлі дасягнулі такога ўзроўня, якому могуць пазайздросціць іншыя рэспублікі. Шырокае развіццё атрымалі таксама асвета і ахова здароўя. Зараз толькі ў байках-згадках расказваюць дзецям пра часы амаль поўнай непісьменнасці на вёсцы, калі найвышэйшым дасягненнем была вясковая чатырохкласная школа з адным настаўнікам. Ніхто ўжо не ведае і не разумее такіх слоў, як каўтун, сверб — назвы пашыраных раней хвароб.

Тут амаль кожная сцэнка пратаптана нашымі нагамі. Але новыя дарогі і калгасныя забудовы так змянілі навакольны пейзаж, што часта з цяжкасцю ўгадвалася даўнейшае.

ФЕСТИВАЛЬ У ПІНСКУ

Змяніўся і стары Пінск, які неўзабаве будзе святкаваць сваё дзевяцісотгоддзе. З невялікага мястэчка з трыццацю тысячамі жыхароў ён стаў стотысячным горадам. Вялікая частка старых забудов засталася, новыя кварталы паднімаюцца на ўскраінах. У старой частцы горада яшчэ нешта засталася ад даўняй атмасферы, і сёння, як сказаў нам ужо згаданы Мікалай Рош, рыхтуецца дакументацыя для захавання старых помнікаў. У былую езуіцкую калегію будзе пераведзены Пінскі дзяржаўны музей. Цяперашні будынак ужо не можа змясціць сабраных экспанатаў. Захаваліся нават тыя, што збіралі мы, будучы яшчэ вучнямі, пад кіраўніцтвам аднаго з заснавальнікаў музея, настаўніка географіі ў нашай гімназіі Юзафа Абухоўскага.

Я меў магчымасць удзельнічаць у адкрыцці фестывалю «Зоркі над Пінай» — творчага спаборніцтва амаль сотні самадзейных калектываў. Шматкаляровы карагод убранных у народныя строі дзяўчат і хлопцаў са школ і прамысловых прадпрыемстваў красамойна сведчыў пра цікавасць моладзі да традыцый свайго рэгіёна. На працягу цэлага тыдня ў парку над Пінай па вечарах выступалі ансамблі. Яны спаборнічалі паміж сабой, змагаліся за прызы і ўзнагароды. Але высокай узнагародай для сябе яны лічылі ўжо сам факт выступлення ў парку ў святле зорак, што ўглядаліся ў люстраныя воды Піны...

24 красавіка 1944 года з групай баявых таварышаў пайшоў на заданне п'янер Коля Гойшык. На перагоне паміж станцыямі Івацэвічы і Няхавава партызаны пачалі ўстанаўліваць міну. І ў гэты час раптоўна паказаўся фашысцкі поезд. Насустрач яму з мінай у руках кінуўся юны партызан. Землякі святла шануюць памяць К. Гойшыка. У Івацэвічах створаны народны музей п'янера-героя, нязменнай загадкай якога з'яўляецца яго маці Вольга Андрэеўна. НА ЗДЫМКУ: В. ГОЙШЫК у народным музеі з п'янерамі.

На прасторах Родины

КАРАБАХСКИЕ СКАКУНЫ

В Советском Азербайджане восстановлена порода знаменитых карабахских скакунов, история которых восходит ко времени древней Мидии.

Едва ли не каждый, кто приезжает в Агдам — небольшой районный центр Азербайджана в предгорьях Малого Кавказа, обязательно побывает на местном конном заводе и окрестных пастбищах, где пасется табун «карабахцев» — 300 золотисто-рыжих лошадей, гордость местных селекционеров.

В Агдаме рассказывают такую легенду: лет двести назад местный богач в день свадьбы дочери решил устроить скачки на высокогорном плато Сары Эйлаг, недалеко от Агдама. Чтобы удивить односельчан, он посадил своего зятя на коня арабской породы — отменного скакуна, которого приобрел у заморского купца, отдав за него половину отары овец. Однако произошло непредвиденное — знаменитый конь, оказавшись на высокогорье, быстро выдохся и проиграл «карабахцам». Так выяснилось, что местная порода лошадей гораздо выносливее.

Директор Агдамского конного завода Сахип Алиев рассказывает:

— О карабахских скакунах, их силе, красоте, выносливости упоминалось еще в народном эпосе, их воспевали азербайджанские поэты Низами, Хагани... Организованное коневодство появилось в Азербайджане в начале XIX века, когда на заводе Джафаркулихана началась целенаправленная селекционная и племенная работа. Чистокровные «карабахцы» были смешаны с лошадьми арабских, персидских, туркменских пород.

Достоинства карабахской лошади оценивались очень высоко. «Карабахцы» не раз участвовали во всероссийских и международных выставках, завоевали немало призов. Например, в письме с Всемирной парижской выставки 1866 года большой знаток коневодства Василий Коптев писал: «Карабахская лошадь прославилась далеко за пределами Кавказа. В Алжире и даже в Аравии трудно найти лошадей с такой прелестной головой и правильными формами, как карабахская...»

НА РЕКЕ ИНГУРИ

На Кавказе, в ущелье реки Ингури, началось строительство новой гидроэлектростанции. Она станет пятой по счету в каскаде гидроэнергетических объектов, сооружаемых в Грузии на этой реке. Предыдущая ГЭС — Ингурийская — достигла проектной мощности 1,3 миллиона киловатт немногим более года назад.

Новая станция возводится близ села Худони, в самом узком месте ущелья, отличающегося сложными геологическими и топографическими условиями. По данным сейсмологов, это зона землетрясений, сила которых может достигать 8 баллов. Поэтому в процессе проектирования и строительства приходится решать немало сложных технических проблем.

Проектная мощность Худонской ГЭС, которая станет 62-й гидроэлектростанцией республики, — 740 тысяч киловатт. Большой опыт, накопленный советскими гидростроителями, позволит соорудить эту станцию значительно быстрее, чем предыдущие того же каскада. Все затраты, как показали расчеты, окупятся в очень короткий срок — примерно через полгода после пуска.

В комплексе Худонского гидроузла войдет арочная плотина высотой около 200 метров, ее длина по гребню превысит полкилометра. Строителям предстоит вынуть свыше двух миллионов кубометров скального грунта, уложить 1,5 миллиона кубометров бетона, сварить 60 тысяч тонн арматуры. По не-

Однако в начале XX века началось постепенное вырождение лошадей карабахской породы. Это объяснялось тем, что коневодство в Азербайджане превратилось в чисто коммерческое предприятие — в погоне за прибылями коннозаводчики продавали за рубеж лучших маток и производителей. Улучшению породы мешало также и отсутствие должной зооветеринарной службы.

Видный советский специалист Иван Калугин, изучавший в 20-х годах животноводство в Азербайджане, писал: «Участники нашей экспедиции искали, но не нашли лошадей карабахской породы, так как эта порода, о которой так много говорилось, уже перестала существовать...»

Калугин оказался прав в том смысле, — продолжает Сахип Алиев, — что нигде в Азербайджане не сохранился даже небольшой табун «карабахцев». Селекционеры республики, скрупулезно обследуя лошадей, постепенно в течение двадцати лет выявляли лучших маток и производителей, сохранивших признаки карабахской породы. И вот в мае 1946 года 27 кобыл с приплодом и молодым конем были собраны на Агдамском конном заводе. С этого времени началось возрождение карабахской породы лошадей. Проблемы перед селекционерами стояли немалые — необходимо было научно разработать правильный рацион кормления лошадей, условия их содержания и воспитания. Путем непрерывного отбора приходилось совершенствовать породу, с помощью межпородного скрещивания улучшать экстерьер, резвость, скаковые качества «карабахцев».

За 36 лет существования нашего завода испытано более 480 карабахских лошадей. Они выступили в общей сложности более 3 200 раз в соревнованиях разного ранга, заняли почти 700 первых мест, завоевали 165 призов и наград. 85 «карабахцев» продано за эти годы на аукционах во многие страны.

Кьямль ШАХВАЛИЕВ.
(АИП).

скольким трубопроводам диаметром шесть метров вода поступит к гидроагрегатам, а затем по 3-километровому тоннелю будет сбрасываться в Ингури.

Одновременно с ГЭС недалеко от села Худони строятся современные дома, клуб, кинотеатр, гостиница, торговый центр. В районе гидроэлектростанции вскоре начнут работать новые заводы, ремонтно-механические мастерские и другие хозяйства.

С вводом Худонской ГЭС объединенная энергосистема Закавказья станет ежегодно дополнительно получать около 4 миллиардов киловатт-часов дешевой электроэнергии. Эта энергия будет использована для дальнейшего развития экономики Грузии, Армении и Азербайджана. Специалисты подсчитали, что Худонская ГЭС даст возможность экономить около 2 миллионов тонн условного топлива в год.

Грузинские ученые недавно подготовили обоснование проекта строительства на реке еще двух станций, которые станут верхними ступенями Ингурийского каскада. После ввода их в эксплуатацию это созвездие ГЭС в одном ущелье будет давать столько электроэнергии, сколько ее производили до недавнего времени все пущенные за годы Советской власти электростанции Грузии, включая и тепловые.

Ван БАЙБУРТ.
(АИП).

СОЗДАНИЕ УСЛОВИЙ МИРА ДЛЯ ВСЕХ ГОСУДАРСТВ —

ЭТО НЕ УТОПИЯ

ДВИЖЕНИЕ НАДЕЖДЫ

Вот уже многие месяцы Западная Европа живет в условиях все нарастающих антивоенных выступлений. Бонн и Брюссель, Лондон и Рим, Париж и Амстердам, как и многие другие города, стали местом широких, в ряде случаев невиданных в истории манифестаций за мир.

О масштабах движения, его широте говорит тот факт, что в антивоенной кампании только весной и летом 1982 года в странах Запада участвовало около 20 миллионов человек.

РЕАЛЬНАЯ ПОЛИТИЧЕСКАЯ СИЛА

Характерная деталь: антивоенные настроения все более активно овладевают умами людей в цитадели современного милитаризма — Соединенных Штатах Америки. Заметной датой в политической жизни США стало 12 июня 1982 года: в этот день в Нью-Йорке состоялась грандиозная демонстрация, участие в которой приняло около миллиона человек. Набирает силу и приобретает все больший размах в США движение за замораживание ядерных разоружений, охватившее 43 штата из 50.

Напомним, что в ходе недавней «промежуточной» выборной кампании в Соединенных Штатах за замораживание ядерных арсеналов СССР и США высказалось около 60 процентов голосовавших. В ноябре 1982 года конференция американских епископов-католиков приняла послание к прихожанам, в котором — вопреки Белому дому — содержится не только поддержка требования замораживания, но и осуждается сама мысль о ядерной войне.

Сегодня об антивоенном движении говорят, что оно стало реальной политической силой. Это действительно так: с силой этой вынуждены считаться партии, правительства, парламенты.

Что объединяет широчайший конгломерат людей, сил, организаций, который представляет собой антивоенное движение? Идея достижимости прочного мира при все большем осознании широкими массами

нарастающей угрозы ядерной войны, порождаемой опасными для судеб мира милитаристскими доктринами «первого ядерного удара», «допустимости ограниченной ядерной войны». Неспроста реальным фокусом антивоенного протеста общественности стало движение против реализации «ракетного решения» НАТО, предусматривающего размещение (начиная с 1983 года) в ряде стран Западной Европы около 600 новых американских ракет, являющихся по самой сути своей именно оружием первого удара.

Для широкой палитры антивоенного движения, в силу его необычайно широкого политического состава, характерно, конечно же, немалое разнообразие в побудительных мотивах его конкретных участников. В одних случаях — это последовательное классовое сознание. В других — сугубо профессиональное, научное понимание губительных последствий ядерной катастрофы. Во многих — простой и понятный человеческий страх за свою жизнь и жизнь близких, за судьбу своей страны, своего народа, цивилизации в целом.

ПРОБНЫЙ КАМЕНЬ ПРАВДЫ

Разумеется, было бы нелепо представлять современное антивоенное движение как нечто единое в мыслях и действиях. Сложный и пестрый характер движения не может не порождать определенных проблем у его участников, тем более что определенные силы и круги на Западе затрачивают немалые силы и средства на дезориентирование тех миллионов людей, что во имя мира вышли на улицы, не всегда достаточно ясно осознавая при этом, где конкретно находятся источники военной опасности. Стремление

дезорентировать массы, натасканная пропаганда настойчиво подсовывает сегодня движению за мир тезис о «равной ответственности» СССР и США за гонку вооружений, за напряженность в Европе и во всем мире. Антивоенное движение пытается убедить в том, что оно должно быть «независимым» и «равноудаленным» от «сверхдержав». Больше того, его участникам пытаются внушить, будто главная ядерная угроза миру исходит не от Соединенных Штатов и НАТО, а от Советского Союза и его союзников по Варшавскому Договору.

Несостоятельность попыток разделить поровну между СССР и США ответственность за нынешнее состояние мира обнаружить нетрудно. Для этого достаточно поставить вопрос: кто за реализацию инициатив, ведущих к прекращению гонки вооружений, а кто против? В самом деле, кто принял на себя в одностороннем порядке обязательство не применять первым ядерное оружие? — Советский Союз. Кто предложил подлинно нулевой вариант, который бы означал превращение Европы в безъядерную зону, то есть реализацию того требования, с которыми выступают самые разные круги антивоенного движения? — Советский Союз. Кто выступает за существенные сокращения стратегических вооружений, притом всех этих вооружений, а не каких-то отдельных их видов? — Советский Союз.

В обстановке, когда американская администрация нагнетает всеми силами военный психоз, навязывает своему народу колоссальные новые программы вооружений, выкручивает руки своим союзникам по НАТО, чтобы заставить их идти по тому же пути, совершен-

но очевидно, что если бы СССР не проводил настойчиво и последовательно свой миролюбивый курс, обстановка в мире в целом могла бы еще более усложниться.

ОПАСНОСТЬ ИСХОДИТ ИЗ-ЗА ОКЕАНА

Понимают ли это в Европе?

Не все, разумеется. Но давайте обратим внимание на то, что несмотря на многолетнюю обработку в антисоветском и пронатасовском духе, западноевропейское общественное мнение достаточно четко указывает не на мнимый, а на действительный источник военной опасности. Западные европейцы решительно выступают против размещения в Европе новых американских ракет не потому, что им больше нравятся советские ракеты, а потому, что именно в «Першингах-2» и крылатых ракетах они справедливо увидели смертельную угрозу провоцирования Соединенными Штатами ядерного конфликта в нашей части света.

Точку зрения на тот же счет трезвомыслящих американцев ясно выразил в свою очередь политический деятель совсем не левых взглядов — бывший посол США в Советском Союзе Дж. Кеннан. «Мы должны помнить», — сказал он при вручении ему премии имени Альберта Эйнштейна, — «что именно мы, американцы, всегда первыми делали очередной шаг в создании новых видов этих (ядерных) вооружений. Именно мы первыми довели до невиданного уровня их разрушительную силу... Не кто иной, как мы изобрели разделяющиеся боеголовки, отклонили все предложения отказаться от концепции «первого удара», и только мы одни обрушили атомное оружие на головы десятков тысяч мирных жителей».

ЕДИНСТВО В ПОНИМАНИИ ГЛАВНОГО

Этой цели — предотвратить конфликт, упрочить мир — служит прежде всего такая реальная сила, как внешняя политика СССР и его союзников. Поискам в НАТО «приемлемых» вариантов вооруженного столкновения с социалистическими государствами в Москве противопоставляют последовательную и активную политику мира. «Наша позиция по этому вопросу ясна: ядерной войны допустить нельзя — ни малой, ни большой, ни ограниченной, ни тотальной — заявил в докладе «Шестидесять лет СССР» Генеральный секретарь ЦК КПСС Юрий Андропов. — Остановить поджигателей новой войны — нет сейчас задачи важнее. Этого требуют жизненные интересы всех народов».

О последовательности подхода Советского Союза и стран социалистического содружества в целом к вопросам сохранения и упрочения мира еще раз напомнило совещание Политического консультативного комитета Варшавского Договора, состоявшееся в январе 1983 года в Праге. Задача устранения военной опасности посвящена большая часть принятой на совещании высших руководителей семи социалистических государств Политической декларации государств-участников Варшавского Договора. Декларация эта содержит, в частности, новую, принципиально важную и своевременную инициативу: предложение заключить между участниками Варшавского Договора и НАТО договор о взаимном неприменении силы и поддержания отношений мира.

Как ни сложна нынешняя международная обстановка, Советский Союз считает, что создание условий мира и безопасности для всех государств — не утопия. Эти условия, однако, не возникнут сами по себе, за них надо бороться упорно и целеустремленно. Несомненный актив в этой борьбе сегодня — продолжающееся нарастание, набирать силу антивоенное движение. Движение разума, движение надежды.

Валерий ГЕОРГИЕВ.
(АПН).

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО

ТРАНЗИТ ЧЕРЕЗ СССР

По маршруту Транссибирского контейнерного сервиса (ТСКС), связывающего страны Юго-Восточной Азии с европейскими государствами, проследовал миллионный контейнер.

— Транссибирский контейнерный сервис действует всего лишь с 1971 года, и в первый год по этому маршруту было перевезено только 2 325 контейнеров, — сказал генеральный директор всесоюзного объединения «Союзтранзит» Анатолий Назаров в беседе с корреспондентом АПН. — Идея транссибирского контейнерного моста, — напомнил он, — возникла давно. Перевозка грузов из Японии в Европу через Сибирь осуществлялась еще в 30-х годах. Уже тогда стали очевидными преимущества этого пути в 13 тысяч километров перед маршрутами через Суэцкий. Панамский каналы или вокруг Африки, протяженность которых составляет от 20 до 27 тысяч километров. Вот почему организаторы ТСКС не сомневались в коммерческом успехе предприятия. Но реальные потребности в транзите через Сибирь даже превзошли прогнозные расчеты, чему в особой степени способствовало, конечно, развитие торговли между Японией и ее европейскими партнерами.

Конечно, в будущем могут возникнуть какие-либо трудности, но мы глубоко убеждены в том, что эти трудности не остановят дальнейшего роста перевозок через Си-

бирь. В условиях постоянно расширяющейся торговли между странами Европы и Тихоокеанского бассейна было бы просто нелепо со стороны владельцев грузов отказываться от кратчайшего пути по суше и тем самым игнорировать как выигрыш во времени, так и высокую степень надежности транзитных портировок. Вот почему наше объединение «Союзтранзит», осуществляющее операции по перевозке иностранных грузов через территорию СССР, уже сегодня работает над проблемами совершенствования Транссибирского контейнерного сервиса с учетом перспектив.

Одновременно с ростом перевозок по железнодорожному маршруту ТСКС, подчеркнул генеральный директор «Союзтранзита», будет увеличиваться перевозка контейнеров через территорию СССР и по воздушной линии. У этого вида перевозок большое будущее. Грузы, отправляемые самолетами Ил-76 из Люксембурга через Москву до Владивостока и далее морем — до Японии, находятся в пути всего десять-пятнадцать дней.

Евгений СМРНОВ.
(АПН).

Еще одно крупное торговое предприятие открылось в Минске. Первые покупателей в конце февраля принял новый универсам в микрорайоне Серебрянка-9. В его главном зале, который занимает 1 140 квадратных метров, товары разложены в холодильных прилавках и контейнерах. Такой метод обслужи-

вания позволяет улучшить условия труда работников магазина, экономит время покупателей. При универсаме создается также отдел хозяйки, будет открыт кафетерий. НА СНИМКАХ: универсам в Серебрянке; в торговом зале магазина.

Фото К. ЕВГЕНЬЕВА.

ВАСІЛЬ БЫКАЎ: МАЕ КНІГІ — ПРАТЭСТ СУПРАЦЬ ВАЙНЫ НАОГУЛ

ПРАЎДА ЗАБІТАГА ПАКАЛЕННЯ

У «рэйтынг» чытацкай папулярнасці ў СССР імя 58-гадовага беларускага празаіка Васіля Быкава займае адзін з верхніх радкоў. За яго кнігамі «Жураўліны крык», «Трэцяя ракета», «Мёртвым не баліць», «Альпійская балада», «Сотнікаў» і іншымі — чарга ў публічных бібліятэках. Яго творы перакладзены на многія мовы народаў Саюза ССР, выдадзены ў дзесятках замежных краін, з поспехам

экранізаваны. Прыхільнік «жорсткага рэалізму» В. Быкаў узяў на новую вышыню савецкую прозу пра вайну, стаўшы ў адзін рад з такімі сусветна вядомымі майстрамі гэтай тэмы, як А. Барбюс, Э.-М. Рэмарк і іншыя.

Журналіст В. ХАДАСОЎСКІ пабываў у гасцях у вядомага пісьменніка.

Гэтага засяроджанага, нетаропкага на словы і ацэнкі чалавека можна ўявіць кім хочаш. Ён мог стаць мастаком — з дзяцінства цягнула маляваць, школьным настаўнікам або пераніць у бацькоў сялянскую цягу да зямлі. Але з усіх варыянтаў лёс дараваў самы страшны. З нялёгкага, часам паўгалоднага дзяцінства сельскі хлопец трапіў у пекла вайны. Ды так і застаўся ў ім па сёння. Сам-насам са сваёй памяццю, назаўсёды ўражанай болем за людскія пакуты.

Чатыры доўгія гады вайны з гітлераўскім фашызмам, якія выпалі на франтавое юнацтва будучага пісьменніка, можна спрасаваць у чатыры радкі. Паскораныя курсы пяхотнага вучылішча. Узвод аўтаматчыкаў і лёгкіх процітанкавых гармат. І ўвесь час — перадавая, якую лейтэнант Быкаў пакадаў толькі на кароткія гадзіны. Ранены. Выжыў. Але талентам пісьменніка гэта скупая ханалогія трансфармавана сёння ў тамы бліскучай прозы.

— А як жа, Васіль Уладзіміравіч, складалася першая кніга? Чаму вы ўзяліся за пяро?

— Не адразу. Спатрэбілася калі дзесяці год, каб асэнсаваць горьч перажытага. Я прадстаўнік забітага пакалення. З кожнай сотні маіх аднагодкаў, што пайшлі на фронт, у жывых засталася трое. Усяго ж савецкі народ страціў у барацьбе з фашызмам 20 мільёнаў сваіх лепшых сьноў і дачок. У зямлю ляглі людзі, якія маглі будаваць гарады і вырошчваць хлеб, любіць і нараджаць дзяцей... Такія раны не загойваюцца.

Я ўцалеў, хоць пасля аднаго з баёў каля вёскі Вялікая Севярынаўка таварышы, палічыўшы мяне забітым, унеслі маё прозвішча на абеліск над брацкай магілай. Лічу сваім абавязкам ад імя загінутых выкрываць жорсткасць вайны, яе антычалавечую сутнасць. Асэнсаванне ваеннага мінулага, якое з'яўляецца цэлай эпохай у жыцці народа, даследаванне псіхалогіі звычайнага чалавека ў незвычайнай гістарычнай схватцы — галоўная тэма маёй творчасці.

— Наколькі аўтабіяграфічныя вашы творы?

— Кожная мая аповесць пра вайну створана на падставе асабістага вопыту і ўяўлення або дакладных ведаў і домыху. Домыху пры гэтым прасціраецца строга ў межах магчымага. Напрыклад, адна з маіх першых аповесцей «Трэцяя ракета». Я сам камандаваў у стралковым батальёне ўзводам процітанкавых 45-міліметровых гармат, з якімі перажыў на фронце нямаля драматычных момантаў. «Саракапятку» за яе недастатковую эфектыўнасць як процітанкавага сродка пяхоты і нас напаяўжарт-напоўсур'ёна называлі «бывай, Радзіма». Сапраўды, вельмі многія з нас назаўсёды развіталіся з Радзімай. Для аповесці я ўзяў адны суткі баёў «саракапяткі», але ўшчыльніў у іх звычайныя падзеі нашых будняў.

Крыху асабіяком стаіць лірыка-романтычная аповесць Быкава «Альпійская балада». Яе сюжэт — хроніка трох дзён уцекачоў з фашысцкага канцлагера беларускага хлопца Івана і італьянкі Джуліі. Гэта трагічная гісторыя кахання і самаахвяравання, смерці дзеля выратавання жыцця іншых. Але і тут Быкаў застаецца верны галоўнаму — сваёй любові да чалавека, веры ў сілу духу савецкага салдата, а разам з тым і народа, якому ён належыць.

— Ваша новая аповесць «Знак бяды», якая летась друкавалася ў часопісе «Полымя», была адзначана ў друку як этапны твор, дзе Васіль Быкаў выходзіць на новыя для сябе межы...

— У «Знаку бяды» няма франтавых баёў, партызанскага змагання, партызан. Есць толькі маленькі хутар і двое яго жыхароў — Сцепаніда і

Пятрок, што ціха дажывалі тут свой век, калі прыйшла вайна.

— Ці зрабіла ўплыў творчасць іншых літаратараў на фарміраванне вашых поглядаў?

— Сапраўды, пра вайну было напісана ўжо нямаля. Дастаткова, напрыклад, успомніць кнігі выдатнага савецкага баталіста Канстанціна Сіманова. Але мне бліжэй аказаліся першыя кнігі такіх маіх ровеснікаў, таксама былых франтавікоў, як Рыгор Бакланаў, Юрый Бондараў, Віктар Астаф'еў. Іх цяпер называюць другой хваляй савецкай ваеннай прозы. Яе вызначае перш за ўсё паказ вайны не з вышнімі камандных пунктаў арміі, а адлюстраванне яе праз радавых працаўнікоў фронту — салдат, страйвых камандзіраў. Я зразумеў, што магу сказаць тут і сваё слова.

Мяне цікавяць не нейкія чыста стратэгічныя ваенныя моманты. Гэта справа гісторыкаў. Літаратуру пра вайну павінна займаць душа ваюючага чалавека, маральныя аспекты яго паводзін. І я сканцэнтраву ўвагу на праблеме: чалавек і яго душа ў нечалавечых умовах смяртэльнай сутычкі, у даным выпадку з нямецкім фашызмам.

— Хемінгуэй вуснамі аднаго са сваіх герояў сцвярджае: «Чалавек адзін не можа». Вы ж, як правіла, накідаеце сваіх герояў сам-насам са злым лёсам, у самых трагічных абставінах прымушаючы іх часам рабіць пакутлівы выбар паміж смерцю і несумленным учынкам...

— Жорстка рабляю не я. Самай жорсткай людской трагедыяй з'яўляецца вайна. Яна не толькі забірае ў чалавека жыццё. Гэта не самае страшнае, хоць жыццё ў чалавека адно і бясконца дарагое кожнаму. Вайна — неверагоднае псіхалагічнае выпрабаванне. Нават пакідаючы ў жывых, яна нярэдка бязлітасна ламае душу чалавека, яго волю, назаўсёды перакручвае людскія лёсы. Вось чаму побач з героямі сустракаліся і маладушныя. Яны таксама фігуруюць у маіх аповесцях. Гэта суровая праўда вайны.

— Помніцца, Васіль Уладзіміравіч, такую вашу канцэпцыю спачатку называлі «акопнай праўдай». У чым жа, на ваш погляд, праўда вайны?

— Праўда пра вайну разнастайная і ў той жа час адназначная. Гэта ўсё тое, што вызначае дух народа ва ўсіх падрабязнасцях — з народнымі пакутамі, народнымі перажываннямі, ахвярамі і горам, роўна як і гераізм народа. Менавіта праўда вайны з'яўляецца мэтай нашай літаратуры, нашага мастацтва.

Вайны не павінна быць ніколі. Мы, пісьменнікі ваеннага пакалення, сведчым пра свой час. І вельмі важна, каб гэта сведчанне было таленавітым і абавязкова сумленным. Жорстка праўда пра вайну, яе псіхалагічныя, маральныя моманты будуць з найбольшай карысцю служыць людзям і чалавечтву ў яго нямомнай барацьбе за мір, супраць ядзернага вар'яцтва, што пагражае ліквідаваць жыццё на зямлі.

У гэтым сэнсе мае кнігі — пратэст супраць вайны ўвогуле. Я думаю, што ўся наша савецкая літаратура, якая піша пра мінулую вайну, па сваёй сутнасці антываенная літаратура. Таму што ўся барацьба савецкага народа з фашызмам была па сутнасці барацьбой супраць вайны, за мір. Носьбітамі вайны і ваеннай ідэалогіі былі гітлераўцы. Савецкія людзі вымушаны былі ўзяцца за зброю, каб абараніць Радзіму. Але мэтай іх барацьбы, іх імкненнем і звышзадачай быў мір, пастаянны мір у Еўропе і ва ўсім свеце.

В. Быкаў не спяшаецца выкладаць свае думкі і пачуцці на паперу. Паміж яго невялікімі па аб'ёму кнігамі часам праходзяць гады. Ён прызнаець

ца, што не садзіцца за рабочы стол, пакуль цалкам, да апошняй драбязы не вынасіць у галаве ўвесь сюжэт, усе дэталі вобразаў герояў. Пры гэтым застаецца прыхільнікам аднаго жанру — аповесці.

— Аповесць — самы ёмісты, канкрэтны празаічны жанр, — гаворыць пісьменнік. — Раман празмерны для маіх праблем, патрабуе большай часовай нагрузкі, большага ахопу жыцця з вялікай колькасцю герояў. Мне ж, як вы напэўна заўважылі, дастаткова іншы раз аднаго-двух.

— Васіль Уладзіміравіч, даволі працяглы час вы працавалі літаратурным кансультантам — прачыталі сотні твораў пачынаючых празаікаў і паэтаў. Што вы можаце сказаць у цэлым пра стан сучаснай беларускай літаратуры?

— Яе фундаментальныя асновы на зары дваццатага стагоддзя заклалі нашы выдатныя нацыянальныя класікі, народныя паэты Янка Купала і Якуб Колас, 100-годдзе з дня нараджэння якіх на рашэнню ЮНЕСКО ў 1982 годзе шырока адзначалася ва ўсім свеце. Іх выдатныя традыцыйны рэалізму, увагі да простага чалавека, разняволення рэвалюцыяй і ўсвядоміўшага сваю нацыянальную годнасць, прадоўжылі многія літаратары старэйшага пакалення.

Пасляваенная проза, мне здаецца, развіваецца ў некалькіх напрамках. Першы — сучаснасць. Усё, што звязана з аднаўленнем народнай гаспадаркі, з ростам гарадоў, з праблемамі вёскі. Другая тэндэнцыя — і ў гэтым беларуская літаратура дасягнула значных поспехаў — гэта адлюстраванне чатырох год барацьбы з нямецкім фашызмам. Сюды ж адносяцца і партызанскае мінулае рэспублікі, гераізм яе падпольшчыкаў у гарадах. Дарчы, тут у сэнсе мастацтва значна больш цікавых аспектаў, чым у апісанні вайны франтавой з яе ў значнай ступені армейскай рэгламентаванасцю: больш вялікая стыхія характараў і акалічнасцей. Гэтай сваёй тэмай беларуская літаратура выйшла за межы рэспублікі, дабілася прызнання чытачоў у Савецкім Саюзе і іншых краінах. Найбольшыя дасягненні звязаны з імямі Міхася Лынькова, Івана Мележа, Янкі Брыля, Алеся Адамовіча, Івана Шамякіна, Івана Навуменкі, Івана Пташнікава, паэтаў Арыадзія Куляшова, Максіма Танка, Пімена Панчанкі, Рыгора Барадулліна.

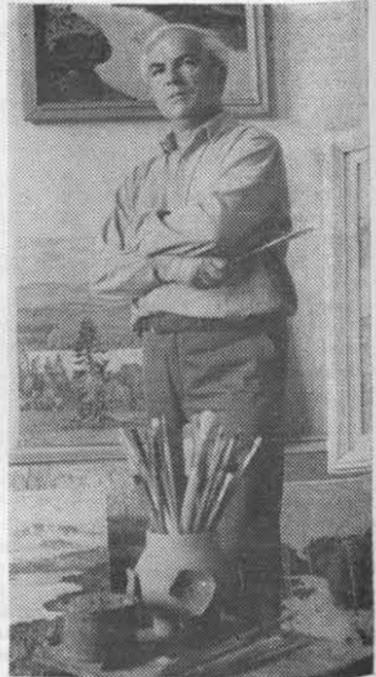
Нарэшце, самая новая тэндэнцыя — гістарычная, жаданне зазірнуць у далёкае мінулае. Гэты бок народнага жыцця ў нашай літаратуры быў распрацаваны менш за ўсё. Значнай з'явай тут стала творчасць Уладзіміра Караткевіча. Яго гістарычныя раманы, аповесці таленавітыя і глыбокія па думцы.

— Пра вайну сёння пішуць і тыя, хто нарадзіўся пасля яе. Як вы ацэньваеце гэтыя спробы?

— Думаю, што пакуль жывыя сведкі і ўдзельнікі мінулай вайны, галоўнае і першае слова пра яе належыць ім. Але, зразумела, да гэтай тэмы падключаецца і пасляваеннае пакаленне мастакоў. Творчасць іх, аднак, не можа быць першааснай, яна вытворная ад ужо напісанага пра вайну. Яна можа быць значнай нечым іншым: новым асэнсаваннем псіхалагічнага і сацыяльнага парадку, але не рэканструкцыяй праўды вайны. Сапраўднымі носьбітамі гэтай складанай праўды з'яўляюцца, на маю думку, толькі яе сведкі і ўдзельнікі.

— Апошняе пытанне, Васіль Уладзіміравіч. Што вы лічыце галоўнай задачай мастака ў наш трывожны час?

— Не быць у баку ад барацьбы за мір. А гэта значыць, што ва ўсе часы, пры ўсіх перыпетыях палітыкі, на ўсіх стадыях развіцця дзяржавы пісаць праўду. Трагедыя вайны не павінна паўтарыцца.

ПЕЙЗАЖ — ГЭТА РАДЗІМА

Упершыню шырокую вядомасць імя гомельскага мастака Змітрака Алейніка набыло 15 гадоў назад. На Усеаюзнай выстаўцы, прысвечанай 50-годдзю Савецкай улады, побач з палотнамі, у якіх гучала суровая і гераічная рэвалюцыйная тэма, экспанаваліся і работы пра квітнеючую нашу рэспубліку, прыгажосць яе прыроды, і сярод іх — пейзаж «Бабіна лета».

Глядзіш на карціну, і такое пачуццё, нібы ты апынуўся ў самым асяродку вясёлага карагода: звонкія фарбамі пераліваецца адзенне сялян, залацістымі ўзорамі ззяюць бярозы, яркім колерам гараць клёны, бабіна лета ўрачыста плыве па зямлі. «Бабіна лета» — нібы запевка да ўсёй творчасці З. Алейніка, якому за вялікі ўклад у развіццё беларускага выяўленчага мастацтва прысвоена ганаровае званне заслужанага дзеяча мастацтваў БССР.

Яшчэ ў 1968 годзе часопіс «Дружба народаў» (№ 5) пісаў, што творчасці З. Алейніка ўласціва абстрактнае адчуванне прыгажосці роднай зямлі, а сам мастак надзелены багатымі задаткамі, якія трэба толькі развіць. З таго часу ім напісаны дзесяткі пейзажаў, поўных настрою, лірыкі, думак і пачуццяў.

З. Алейнік вучыўся ў Беларускай дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытуце ў вядомага жывапісца-пейзажыста В. Цвіркы, творчым крэда якога было: «Пісаць пейзаж — значыць выношаваць вялікую тэму! Пейзаж — гэта Радзіма, яе лёс, яе народ». Такім канцэпцыям адпавядаюць многія творы Змітрака Алейніка: «Касавіца», «Над Сожам», «Бярозы», «Лясное возера», «Белыя коні», «Восень у лесе»...

У пейзажах З. Алейніка, напісаных у апошнія дзесяці гадоў, адчуваецца філасофскі падтэкст аб велічасці і неўміручасці прыроды. Бары, гадубровы, рэкі і азёры, лугі для мастака з'яўляюцца вялікім светам музыкі, чароўных яе гукаў. Палескі цыкл пейзажаў З. Алейніка — гэта песня, якая звініць над ранішнімі росамі, вершалінамі бяроз і клёнаў, зялёнай руніцы палаткаў і нясе сваю мелодыю — узніслую, радасную.

У кожнага мастака ёсць любімыя мясціны. У апошні час З. Алейніка вабіць Прыпяцкі запаведнік. На Тураўшчыне жывапісец напісаў шмат эцюдаў, якія леглі ў аснову закончаных кампазіцый. Кожны твор — сумленны голас мастака ў абарону прыроды, расказ пра яе прыгажосць.

Аляксей ШНЫПАРКОУ.
НА ЗДЫМКУ: МАСТАК З. АЛЕЙНІК У МАЙСТЭРНІ.

ДЗЕЛІЦА СКАРБАМІ

Для ўсіх жадаючых адкрыта бібліятэка дырэктара васьмігадовай школы з вёскі Калбасіна Гродзенскага раёна Антона Вашкевіча. У ёй больш тысячы твораў: сусветная і руская класіка, творы сучасных савецкіх і замежных пісьменнікаў, энцыклапедыі, навуковая і метадычная літаратура. Усім гэтым карыстаюцца рабочыя, настаўнікі, студэнты, школьнікі.

ДВУХСОТЫ СЕЗОН МАРЫІНКІ

**НАСЛЕДНІК,
ПРАДАЎЖАЛЬНІК,
ТВОРЦА**

Для Ленінградскага тэатра оперы і балета імя Кірава (былы Марыінскі), аднаго са старэйшых у Расіі, сёлетні сезон — юбілейны, двухсоты. Пра гісторыю і традыцыі балетнай трупы тэатра карэспандэнт Агенцтва друку Навіны гутарыць з яе кіраўніком Алегам ВІНАГРАДАВЫМ.

— Эмацыянальная насычанасць, псіхалагічная тонкасць, сардэчнасць здаўна былі прыкметамі рускага стылю ў балете. — гаворыць Алег Вінаградаў. — А калі вызначыць характэрную рысу ленінградскай (у чым характэрна пеціярбургскай) балетнай школы, то гэта перш за ўсё строгая, высакародная прастата, я б сказаў, півчасць танца. Гэта традыцыя бярэ пачатак ад легендарных Аўдоціі Істомінай, Кацярыны Целяшовай, Марфы Мураўёвай, ад чароўнай Ганны Паўлавай. Яна відаць у танцы-песні Галіны Уланавай, танцы-гімне Марыны Сямёнавай, танцы-феерверку Наталлі Дудзінскай, філасофскіх адкрыццяў Алы Шэлест...

Яшчэ ў трыццаці гадах першыя ластаўскія савецкага балета — ленінградка Таццяна Вячаслава са сваім партнёрам Вахтангам Чабукіяні — з трыумфам выступалі ў Злучаных Штатах Амерыкі. Мастацтва Марыны Сямёнавай было прызнана ў тых жа гадах у Парыжы. З таго часу ленінградскі балет ў гастраліях — і заўсёды з поспехам — больш чым у 70 краінах. У перад'юбілейным, 199-м сезоне кіраўская трупа больш чым два месяцы гаціла ў Парыжы. Адтуль прывезлі звыш двухсот захопленых рэцэнзій. А наша прыма-балерына Ірына Калпакова была ўдастоена заснаванай французскай Акадэміяй танца прэміі імя Ганны Паўлавай.

— У чым вытокі рускага стылю танца, у прыватнасці, ленінградскага?

— Іднанне нацыянальнай своеасаблівасці з вялікім арсеналам крытычна засвоеных выразных прыёмаў, выпрацаваных еўрапейскімі балетнымі школамі, перш за ўсё італьянскай і французскай, прывяло да заснавання якасна новага сінтэза — рускага стылю. Заўважу, што ў сваю чаргу пад уплыў рускай мастацкай стыліі падпалі многія парызскія, міланскія, венскія, скандынаўскія балетмайстры і педагогі. У працэсе стварэння, у звароце да тэм рускай паэзіі і гісторыі, у жыватворнай атмасферы рускай аэстэтычнай думкі яны становіліся і рускімі мастакамі, садзейнічаючы развіццю балета ў Расіі.

Да іх належыць перш за ўсё геніяльны Марыус Петыпа, які амаль шэсцьдзесят гадоў працаваў з пеціярбургскай трупаў і ства-

рыў амаль сто балетаў. Ён прыйшоў да самай значнай заваёвы рускага балета — сімфанізацыі танца. Разам з Львом Івановым Петыпа ў пастаноўках балетаў Чайкоўскага і Глазунова — «Спячай прыгажуні», «Лебядзінага возера», «Шчаўкунка», «Раймонды» — дабіўся дасканалых, кананічных форм класічнага спектакля.

— Кіраўскі тэатр у нашы дні — наследнік гэтай вялікай класічнай культуры...

— Не толькі наследнік і прадаўжальнік, але і захавальнік харэаграфічных шэдэўраў: пастановак Петыпа, Іванова, Горскага, Фокіна, Перо, Сен-Леона, Бурнанвіля. Як самае дарагое мы захоўваем балеты на музыку Чайкоўскага і Глазунова, заўсёды маладыя — «Дон Кіхот», «Шапеніяну» і іншыя.

Кіраўскі тэатр заўсёды быў калыскай смелых пошукаў і эксперыментаў, пачынаючы ад «дзядулі» савецкага балета Фёдара Лапухова, затым Васілія Вайнанена, Леаніда Якабсана, Леаніда Лаўроўскага, цяперашніх Расціслава Захарава, Канстанціна Сяргеева, Юрыя Грыгаровіча — усіх не пералічыць! Многія іх пастаноўкі на нашай юбілейнай афішы.

— Калі ласка, крыху падрабязней пра вашу «юбілейную афішу».

— Апрача асобных спектакляў і традыцыйных канцэртных праграм, што ўключаюць фрагменты старадаўніх і сучасных балетаў, мы рыхтуем серыю рэтранспектыўных вечароў, у якіх будзе «рэканструявана» хроніка тэатра — ад пастановак пачатку мінулага стагоддзя да савецкай класікі і работ самых маладых харэаграфіаў. У гэтай панараме мы хочам узняць у танцы і гісторыю нашага горада на Няве, і вехі балетнай школы, і рух жанраў і стыляў.

Адправіцца наша трупа і ў Маскву, дзе на сценах Вялікага тэатра і Крамлёўскага Палаца з'ездаў мы пакажам гэтай вясной «Баядэрку», «Шапеніяну», «Сільфіду» і «Лебядзінае возера» — спектаклі, якія сталі нашымі візітнымі карткамі; савецкую класіку — спектаклі, народжаныя ў Ленінградзе: «Рамэо і Джульета» Пракофьева-Лаўроўскага, «Бахчысарайскі фантан» Асаф'ева-Захарава, а таксама канцэрты. З работ апошніх гадоў прадставім балет «Канік-Гарбунок» Радзівона Шчадрына ў транскрыпцыі маладога харэаграфа Дзмітрыя Бранцава і маю харэаграфічную версію камедыі Гогаля «Рэвізор» на музыку Барыса Чайкоўскага.

— Вядомы пастаўленыя вамі сучасныя балеты «Асель», «Гаранка», «Яраслаўна». А якія вашы творчыя планы?

— У маім партфелі партытуры савецкіх кампазітараў: балет для дзяцей «Маўглі» па Кіплінгу Юрыя Карнакова, герачіная паэма па грузінскаму эпасу «Віцязь у тыгравай шкуры» Аляксея Мачаварыяні. З першымі накідамі балета пра вялікага жывапісца Андрэя Рублёва азнаёміў мяне кампазітар Алег Янчанка. Нараджаецца задума спектакля «Грамадзяне Кале» па драме Георга Кайзера.

Гутарку вёў Вадзім КІСЯЛЕЎ,
тэатральны крытык.

любвія сэрцу мясціны

**ЛЕГЕНДЫ
СТАРОГА ЛОСКА**

Не многа можна прыгадаць у Беларусі вёсак, дзе б галоўная вуліца, як у Лоску, цягнулася па самым грэбні высокага, з крутымі схіламі ўзгорка. Таму і няма тут роўных двароў — усе то на аднонах, то на равах. Разам з дварамі, з садамі ды агародамі, што прытуліліся да гэтых схілаў, старая лоская вуліца і сама паступова сыходзіць, спадае да замчышча.

Замчышча ў Лоску — таксама высокі ўзгорак — надзіва правільнай, авальнай формы. У свой час узгорак гэты, вядома, падсыпалі і ўмацавалі, бо яму суджана было стаць аховай цэлага горада-крэпаці.

Цяпер замчышчу не менш як шэсцьсот гадоў, бо ў пісьмовых сведчаннях, якія адносяцца да XIV стагоддзя, Лоск упамінаецца ўжо як вядомае, добра ўмацаванае паселішча. А недзе з другой паловы XV стагоддзя на Лоскім узвышшы замест землянога вала і драўляных тыноў ужо ўзняўся зубчасты вянец высокіх каменных сценаў.

Мяркуюць, што Лоскі замак пабудавалі Янаш Карыбутовіч. Яго жонка Ганна, застаўшыся ўдавою, правіла Лоскам і падпісвалася на дзелавыя паперах ужо не інакш, як княгіня Лоская. Але і пасля Карыбутовічаў гісторыя Лоска ўсё яшчэ ідзе па ўзыходзячай лініі, узбагачаючыся як выдатнымі падзеямі, так і вядомымі імёнамі.

З 1494 года Лоск стаў уласнасцю магнатаў Кішкаў. Спачатку замкам валодаў Пятро Кішка — полацкі ваявода, потым яго брат Ян Кішка — кашталян віленскі, вядомы ў межах Літвы і Беларусі як заўзятый прыхільнік рэфармацыі. Гэта тут, у Лоску, за сценамі надзейнага замка і ў баку ад вялікіх гарадоў, Ян Кішка ў 1570 годзе заснаваў адну з першых у Беларусі друкарняў.

З 1574 года ў гісторыю Лоска ўпісваецца імя Сымона Буднага — выдатнага беларускага філосафа-асветніка, бліскача публіцыста і пісьменніка, вельмі адукаванага чалавека свайго часу. З біяграфіі Буднага вядома, што вучыўся ён у Кракаўскім універсітэце, некаторы час жыў у Вільні — настаўнічаў у пратэстанцкай школе, потым займаў пасаду пратэстанцкага прапаведніка ў Клецку. У 1562 годзе ён выдаў першую сваю кнігу на беларускай мове — «Катэхізіс», якая хутка заваявала вядомасць.

«Катэхізіс» быў надрукаваны ў Нясвіжскай друкарні, заснаванай самім жа Будным і яго паплечнікамі Лаўрэнціем Крышкоўскім і Мацеем Кавячынскім.

Прыблізна з 1570 года Будны жыў у Нясвіжы пад апекай Мікалая Радзівіла (Сіроткі). З пераходам апекуна ў каталіцызм Буднаму даводзіцца адмовіцца ад свайго дзецішча — друкарні і пакінуць Нясвіж. К гэтаму часу ён ужо быў аўтарам добра вядомай прадмовы да «Катэхізіса» і таму асабліва не падабаўся каталіцкім царкоўнікам.

З Нясвіжа Будны пераязджае спачатку ў Холхлава, потым, відаць, у Заслаўе і ўсюды наладжвае выдавецкую справу. Не выпадкова ў 1574 годзе гэты вядомы дзеяч пратэстанцкага руху, асветнік і друкар аказваецца ў Лоску: тут ужо чацвёрты год дзейнічае адна з лепшых друкарняў, якой валодае Ян Кішка, прыхільнік рэфармацыі.

Надзеі Буднага знайсці спакойнае месца для працы нарэшце збыліся. Лоск ён не пакідае амаль на працягу дваццаці гадоў. Тут, у Лоскай друкарні, асветнік выпускае свае лепшыя кнігі. Асабліва плённы быў 1574 год — першы год жыцця ў Лоску. Адна за адной выходзяць пяць яго кніг: «Су-

праць хрышчэння дзяцей», «Пра дзве сутнасці Хрыста», «Наконт аргументаў пра дзве сутнасці Хрыста», «Кароткі доказ, што Хрыстос не з'яўляецца такім жа богам, як айцец» і «Пісьмо Дж. Фоксу». І кожная з гэтых кніг была накіравана супраць састарэлых догмаў хрысціянскай царквы. Тут, у Лоску, Сымон Будны ў сваіх творах, прадмовах да перакладных артыкулаў, да кніг адстойваў, абараняў (і гэта ў канцы XVI стагоддзя!) права чалавека на свабоду сумлення, думкі, волі, гаварыў аб неабходнасці ўсеагульнай, шырокай асветы...

Цікава, што спіс кніг, выдадзеных Будным у Лоску, удакладняецца і ўсё расце. Так, далейшы Ягелонскага ўніверсітэта ўжо адшукалі восем кніг, што былі выдадзены ў Лоскай друкарні. Але ёсць падставы меркаваць, што гэта толькі частка прац выдатнага асветніка і спіс іх яшчэ будзе прадоўжаны.

Але вернемся ў Лоск. Ад старых будынкаў, ад калісці непрыступных сценаў замка, ад каменных дамоў і драўляных хацін, што цясніліся за імі, да нашых дзён уцалелі толькі занесеныя зямлёю рэшткі падмуркаў. Затое не забыта старая легенда, якая пражыла не адно стагоддзе і захавала нам аблічча калісці славага свайго прыгажосцю і магутнасцю Лоскага замка.

...Будавалі Лоскі замак, як расказваецца ў легендзе, не з цэглы і не з граніту, а з «дзікіх» камяняў — валуноў і глыжакоў, якімі былі ўсеяны лоскія палі і лясы. Спачатку сабралі ўсе да адзінага камяня на тры вярсты вакол Лоска, але хапіла іх толькі на падмурак. Вось тады і быў выдадзены загад: кожны, хто едзе ў Лоск на кані, павінен прывезці і здаць варце ля гарадскіх вярот не меней, чым тудзін камяню, а кожны пешы, хоць у торбе, хоць у кішэні, таксама павінен прывесці камень.

Калі камяню налічылася горы, іх рассартавалі па велічыні, па колеры і пачалі ўзводзіць сцены замка. Спачатку паклалі ў зямлю самыя вялікія валуны, усе — чорнага колеру. Далей пайшлі рады сіняга камяню, за імі — карычневага. І чым вышэй узнімаліся сцены замка, тым яны рабіліся ўсё больш светлыя, яркія. А самы верх сцен, зубцы над імі і вежы былі выкладзены з чырвоных камяняў.

І вось, калі, нарэшце, замуравалі ў высокую замкавыя сцены апошні камень пунковага колеру, сабраліся над Лоскам хмары і пайшоў дождж. Ён ліў усю ноч, змываючы з новых замкавых сценаў пясок і гліну. А калі раніцою жыхары Лоска зірнулі на замак, то раптам убачылі, што ўсе яго зубцы і вежы, хоць сонца яшчэ і не ўзыходзіла, залівае яркае, вогненна-чырвоное святло.

З таго часу ў любое надвор'е, калі — палюхаючы ворагаў, калі — здзіўляючы гасцей, з раніцы і да цямна свяціўся чырвоным зарывам Лоскі замак.

На пабудову замка, расказвае далей легенда, пайшло ўсё каменне. Цяпер, калі хто хацеў пакласці камень у падмурак хаты, мусіў купляць яго ў замку або ехаць па камяні аж пад самую Вільню. Так мучыліся людзі да таго часу, пакуль, нарэшце, не пачалі трэскацца і рассыпацца сцены старога замка. Вось тады той-сёй і заўважыў, што кожны камень, які зрываўся з замкавай гары, каціўся да таго часу, пакуль не трапляў на тое самае месца, з якога калісці паднялі яго і завезлі на лоскі ўзгорак...

[Заканчэнне на 8-й стар.]

Прэм'еры, выстаўкі, сустрэчы

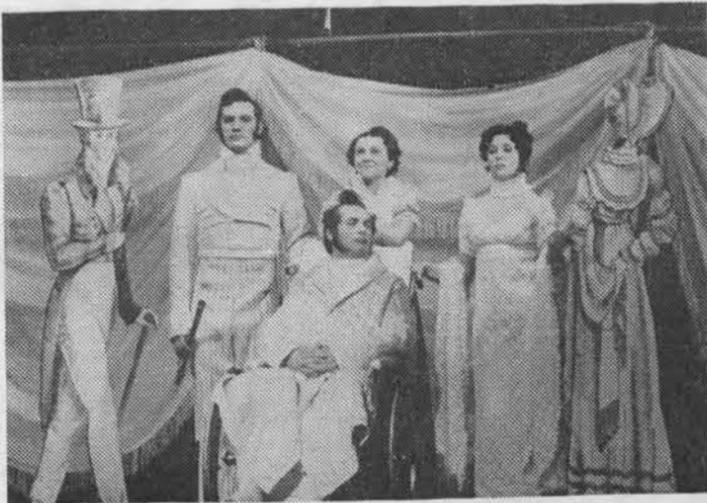
РАДАСЦЬ АДКРЫЦЦЯЎ

Найданна аматары камернай музыкі пабывалі ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі на канцэрце камернага хору Міністэрства культуры ССРСР. У канцэрце прынялі ўдзел дыпламант Міжнароднага конкурсу імя І. С. Баха ў Лейпцыгу А. Янчанка, артыстка Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Якуба Коласа Т. Мархель, студэнтка Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі А. Ткачова і рэстаўратар старадаўніх інструментаў У. Пузыня, які іграў на дудцы, ліры, жалейцы, сурме, спецыяльным інструментам «салоўка».

У праграме гучалі класічныя творы, а таксама сімфонія № 3 «Белая вежа» А. Янчанкі. У Мінску яна выконвалася ўпершыню, а ў канцы мінулага года была прыхільна сустрэта масквічамі ў Канцэртнай зале імя П. Чайкоўскага.

СУСТРЭЧА З КУПАЛАЎЦАМІ

Сярод шматлікіх творчых вечароў, якія адбываюцца ў Доме літаратара, безумоўна, многім надойга запомніцца і гэты: пісьменнікі прымаюць у сябе калектыв Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, з якім у літаратараў даўнія сувязі. Сустрэчу адкрыў сакратар

У Дзяржаўным тэатры музычнай камедыі БССР адбылася прэм'ера мюзікла «Гора ад розуму» па аднайменнай камедыі А. Грыбаедава. Новая работа — плён творчай садружнасці дзеячаў тэатра з розных савецкіх рэспублік: маскоўскага рэжысёра Р. ВІКЦЮКА, ленінградскіх мастакоў А. АРЛОВА і І. ЧАРАДНІКОВАЙ, азербайджанскага кампазітара А. ФЕЛІЗЕРА.

НА ЗДЫМКУ: сцена са спектакля.

Фота А. ДЗМІТРЫЕВА.

прайлення Саюзу пісьменнікаў БССР І. Чыгрынай.

Панавала па-сапраўднаму творчая, зацікаўленая атмасфера. Пісьменнікі А. Русецкі, М. Матукоўскі, А. Петрашкевіч падзяліліся ўражаннямі аб некаторых спектаклях, гаварылі аб творчым супрацоўніцтве акцёраў і літаратараў.

Р. Барадулін прачытаў верш, прысвечаны народнай артыстцы БССР М. Захарэвіч.

Прысутным былі паказаны сцэны з некаторых спектакляў купалаўцаў.

Цымбаліст А. Лявончык парадаваў артыстаў і пісьменнікаў выкананнем народных мелодый.

ЯК ВЫНАХОДЗЯЦЬ ВЕЛАСІПЕД

Ужо колькі разоў паўтаралася, загадвалася: «Не вынаходзьце веласіпед!» Іншымі словамі — не займайцеся пустой справай. Але тысячам энтузіястаў-фантазераў і вынаходнікаў усё роўна не сядзіцца. Іх, як магнітам, цягне перарабіць, удасканаліць простую па сутнасці машыну: два колы, рама, ланцугавая перадача... Круці нагамі педаль, рукамі кіруй рухам. Толькі за апошнюю чвэрць стагоддзя веласіпеднага буму былі прапанаваны дзесяткі новых апаратаў. Некаторыя з іх заваявалі папулярнасць, нечыя ідэі аказаліся нежыццяздольнымі.

У тым ліку і тыя, што ў дапамогу нагам «падключалі» рукі, — нагрэвалі рулявое кіраванне другой парай педаль. Нічога не атрымалася: каардынацыя рухаў не хапала для адначасовага кіравання машынай і вярчэння педальных рычагоў.

Канструктар аддзела механізацыі Беларускага аўтазавода Н. Сакалоўскі пайшоў па прынцыпова новаму шляху: ён кіруе машынай корпусам.

— Для гэтага, — гаворыць вынаходнік, — за сядлом устаноўлена спецыяльная стойка, якая мацуецца сінхронна з веласіпедыстам і праз кінематычныя тросы ўздзейнічае на рулявую

вілку. У выніку практычна «нейтральны» на звычайных мадэлях корпус чалавека стаў своеасаблівым «цэнтрам кіравання». У гэтым «соль» вынаходства.

Язда на новай машыне — не язда «без рук» на звычайных апаратах. Трымаючыся за верхнія педаль, лягчэй захоўваць раўнавагу нават на крутых віражах — з радыусам 2—2,5 метра. Веласіпед вызначаецца высокай праходнасцю.

Мае ён яшчэ адну неаспрэчную перавагу. Для большасці людзей, якія пакутуюць ад недахопу фізічных рухаў, апарат Сакалоўскага вельмі эфектыўны ў барацьбе з гіпадынаміяй. Ён гарманічна ўздзейнічае практычна на ўсе групы мышц, пасадка веласіпедыста прамая, дыханне свабоднае...

Калі арыгінальная машына беларускага вынаходніка з'явіцца ў нашых магазінах, то яна, бяспрэчна, спадабаецца многім аматарам веласіпедных прагулак. Асабліва будзе рады ёй прыхільнікі далёкіх паздак, для якіх веласіпед — не сродак дасягнення рэкордаў, а памочнік і сябар у барацьбе за ўмацаванне здароўя.

Фота Л. МАКЕДОНСКАГА.

СПОРТ

Беларускі асілак у вагавай катэгорыі да 110 кілаграмаў устанавіў два сусветныя рэкорды. У рынку ён паказаў 196,5 і ў штуршку — 240 кілаграмаў.

НАПРУЖАНА праходзілі паядыны зімовага першынства Еўропы лёгкаатлетаў у Будапешце.

Найбольшую колькасць узнагарод заваявалі савецкія спартсмены. Сярод прызёраў — Генадзь Валюкевіч з Мінска. Ён заняў другое месца ў трайным скачку.

ЧАЦВЕРТАЕ месца занялі баскетбалісты мінскага «Гарызонт» ў чэмпіянаце краіны. А мужчыны, спартсмены РТІ, сталі пятымі.

Так высока гэтыя беларускія каманды яшчэ не паднімаліся ў турнірах вышэйшых ліг.

ПЕРШЫ фінальны тур чэмпіяната Савецкага Саюза па гандболе сярод мужчынскіх каманд вы-

шэйшай лігі завяршыўся ў Мінску.

Спаборніцтва паказалі, што толькі ЦСКА (Масква) і СКА (Мінск) цяпер могуць разлічваць на залаты медаль. У апошні сустрэчы беларускія гандбалісты перамаглі асноўных канкурэнтаў з лікам 27—16. Тым не менш пакуль масквічы апыраджаюць мінчан на адно ачко.

У беларускай камандзе найбольшую колькасць мячоў у вароты сапернікаў закінуў Аляксандр Каршакевіч.

Заклучны тур пройдзе ў маі. Ён і вызначыць чэмпіёна.

ЗАВЯРШАЕЦЦА зімовы спартыўны сезон. Беларускія лыжнікі прынялі ўдзел у першынстве краіны па двухбор'ю. Бронзавы медаль заваявалі А. Пектубаеў, В. Апулаў і А. Муравіцкі, якія абаранілі гонар таварыства «Буравеснік».

ЛЕГЕНДЫ СТАРОГА ЛОСКА

[Заканчэнне.
Пачатак на 7-й стар.]

На былой плошчы, з краю, пры ўездзе, стаяць дзве невялічкія хаткі. Каля іх — хлявы, паветка, старая скасабочаная пуня.

Перад хлявамі і вакол пуні, нібыта зусім не да месца, буйна разрасліся кусты бэзу, шыпыны, брумелю. Па крузе, абгягаючы замкавы ўзгорак, сюды, на плошчу, узнімаецца наезджаная, крутая дарога. Калісьці яна пачыналася з паўднёвага падножжа ўзгорка, ад Татарскай гары, дзе праз роў на ланцугах і канатах спускалі пад'ёмны мост. Цяпер дарога на замчышча так крута ідзе ўверх, што на машыне не ўсякі асмеліцца па ёй падняцца.

У першай хаце, што стаіць бліжэй да ахдону, жыве цётка Ефрасіння, у другой — яе дзевер, але абедзве хаты стаяць на адным двары. Турысты і школьнікі, паднімаючыся на Лоскае замчышча, перш за ўсё трапляюць на гэты звычайны сельскі двор.

Цётка Фрося ўжо ведае, чым здзівіць экскурсантаў, і без доўгіх размоў выносіць ім звычайны кош, а то і два з асколкамі кафлі, глінянага і шклянкога посуду, кавалкамі шлаку, які запэкса ў цікавыя фігуркі. Сувеніраў гаспадыні Лоскага замчышча не шкада, і кожны госьць набірае іх, колькі хоча.

— Бярыце, бярыце, — падбадзёрае звычайна цётка. — Мы добра гэтае не купляем, само на сотках расце...

Пасля гэтых слоў хто-небудзь абавязкова пацікавіцца: а як гэта асколкі на градах растуць? Цётка тады і расказае, што жыве яна на замчышчы пяцьдзесят гадоў. Кожную восень капае бульбу і абавязкова назбірае некалькі вёдраў васьмі гэтых самых асколкаў. Адкуль яны да гэтага часу бяруцца, яна і сама не ведае.

Шляхі-дарогі... З Крэва і Сморгоні, з Маладзечна і ма-

ленькай станцыі Гародзькі. Усе яны сходзяцца, крыжуюцца ў Лоску.

Раўней і шырэй сталі былыя тракты і гасцінцы, свабодна размінаюцца на іх машыны, алп-перад самым сялом пуцявіны як і раней, пачынаюць пляляць, абмінаючы крутабок лоскія ўзгоркі. Лясы ўжо даўно адступілі ад сяла, наўкола, на схілах і ў нізінах, — палі з мяккаю, падатліваю, урадліваю зямлёю.

Цяпер Лоск ужо не той. На новых сядзібах — новыя, як звон, хаты, за невысокімі пятамі — агародчыкі, сады, уздоўж вуліц, раўняючыся на старыя прысады выстраіліся каштаны, клёны, а вясною віруе пахкай замеццю бэз ды чаромха.

На ўскрайку Лоска стаіць прыгожы белы, з шырокім фасадом Дом культуры. Да яго вядзе заасфальтаваны пад'езд. Крыху ўбакі, у маладым садзе, — памяшканне калгаснай канцэлярыі. Сюды падыходзіць дарога, зварочваючы, спыняюцца ля высокага ганка машыны. За праўленнем — гаражы, майстэрні, далей — сучасная жыллёвагадоўчая ферма.

Гэта ўжо не з легенды, гэты сённяшняе жыццё адной са старэйшых беларускіх вёсак, аднаго з лепшых калгасаў Веложынскага раёна.

У мясцовай школе адзін пакой спецыяльна адведзены пад музей гісторыі Лоска, дзе па макетах і малюнках можна даведацца, якім юныя краязнаўцы ўяўляюць свой Лоскі замак, убачыць партрэт Сымона Буднага, аскепі посуду і рознакаляровай кафлі, якія знойдзены на былым замчышчы.

Ну а легенды аб цудах і ямніцах старога замчышча, аб яго гаспадыні — Белай паннацы, звесці аб друкарні, адкуль выйшлі ў свет ці не першыя на беларускай зямлі кнігі, — пра гэта памятаюць у многіх лоскіх хатах.

Леанід ПРАКОПЧЫК.

ЧАРОЎНЫ ПЭНДЗАЛЬ

Гледачы, што прыйшлі два гады назад у Дзяржаўны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета БССР, былі здзіўлены яркім ззяннем партала сцяны, ляпных аздоб, галоўнай лямпы. Тэатр памаладзёў, «апануўшыся» ў золата. «Прымерылі» яму прыгожае «адзенне» спецыялісты з навукова-рэстаўрацыйнай вытворчай майстэрні Міністэрства культуры рэспублікі.

Адзін з іх — пазалотчык Мікалай Леля, сапраўдны майстар сваёй справы. Ён удзельнічаў у абнаўленні і рэстаўрацыі многіх унікальных збудаванняў Беларусі. Некалькі гадоў назад Лелю давалася нямапапрацаваць над пазалотай іканастаса Нікольскай царквы ў Магілёве, санаторыя «Свяцік» пад Гродна. Працаваў у Полацку на рэстаўрацыі славуэтага Сафійскага сабора. З тым быў тэатр оперы і балета ў Мінску.

Унікальную і карпатлівую работу выконвае пазалотчык на рабочым століку Мікалая Лелі — невялікага фармату кніжачка, у якой тонкія папярковыя старонкі перакладзены найтанчэйшымі лісцікамі сусальнага золата. Быццам з каштоўнага пылу складаецца такая пласцінка: возьмеш пальцамі і ледзь заўважыш жоўты металічны колер. Між тым, кожны лісцік выконваецца ўручную, машыне давяраць такую тонкую ў прамым і пераносным сэнсе справу нельга. Праба сусальнага золата самая высокая — у ім усяго па два працэнты прымесяў серабра і бронзы.

...У адной руцэ пазалотчыка — металічны пэндзаль, якім ён бярэ невялікі кавалачак залатой старонкі, у другой — ватны тампон. Кавалачак асырожна пераносіцца на галінку з лаўровымі лісткамі. Пласцінка дрыжыць, нібы ртуць, гатовая васьмью ўпасці, але тампонам майстар хутка прыціскае золата, разгладжвае яго. І вось ужо чарговы, вельмі маленькі фрагмент ляпноты ўпрыгожання гатовы.

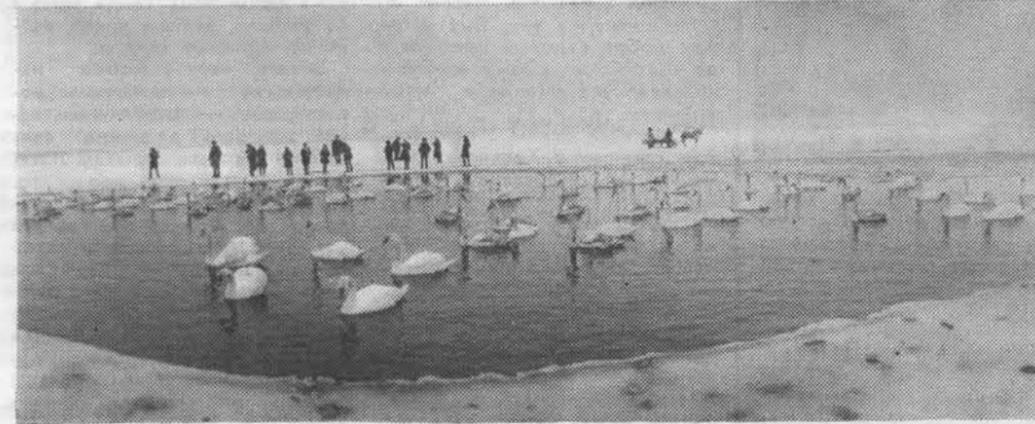
В. ФЕРАНЦ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 513

Дзіўную карціну можна назіраць гэтымі сакавіцкімі днямі на Арэхаўскім возеры, што ў Маладзечна раёне. У незамярзаючую прамывіну, дзе б'юць крыніцы, сабралася калонія лебедзяў — больш за 150 штук. Лебедзі давяраюць людзям. Да іх можна блізка падысці. Дзеляцца з птушкамі сваім аб-

дам рыбаковы-аматары, дзеці з мясцовай школы прыносяць ім падкормку, частыя госьці тут і супрацоўнікі Арэхаўскай паляўнічай гаспадаркі. Яны агародзілі зону знаходжання птушак фланкамі, каб зберагчы іх ад ліс, пастаянна ачышчаюць ваду ад льду.

Фота Э. КАБЯКА.